

9 partidă de pescuit

tragicomedie
polițistă
în două părți
de

PETRE SĂLCUDEANU

PERSONAJELE

BUNICUL
PANAITESCU
NICHITA
CIUPERCEA
GLIGORA
GOLGEA
VALERA
APOSTOV
DEZIDERIU
CRIȚAN
PAULINA
GURMAȘIN
FIRICA
MAGDĂU
VERA
O BĂTRINA,
soția lui Gurmașin
FATA DE LA BAR
PICOLIȚA

PARTEA I

Un vas de pasageri de tip vechi, cu zbaturi. Ne aflăm în mijlocul unui lac. În depărtare se văd malurile, acoperite de trestie. Coșul negru abia fumegă, apoi fumul dispare. Lingă coș, un catarg, iar deasupra lui — un mic observator rotund. În partea dreaptă, deasupra unei uși, scrie „Restaurant“. Din interior se aude din când în când gălăgie. Pe punte, un bătrîn cu barbă cîntă la armonică. Lingă el, stînd pe niște tocuri de ferestre, o femeie între două virste. Lingă ea, pe un sac cu covrigi — altă femeie, în dollu. La o oarecare distanță de ei, așezați pe niște desagi învirstați, ardelenesți, o fată și un

bălat. Bălatul — încălțat cu cizme de caucuc, fata — în pantofi cu ciorapi trei sferturi. Fata ronțale semințe, cu o luțeală fantastică. Pe bălat îl cheamă Gligora, pe fată — Valera. Sint frați. În partea opusă, Bunicul, maior de miliție la pensie, și Panaltescu, colaboratorul său. Sint îmbrăcați cum se îmbracă lumea care merge la pescuit : Panaltescu, mal cu dichis, maiorul, cu halne de căpătat. La picioarele lor, un ciine, Alsaclanul. Panaltescu își duce mina la nas și bate aerul cu palma, ca un evantal. Lesa este legată de bara de metal.

BUNICUL (cătore Panaitescu) : A îmbrătrinit, ce vrei...

PANAITESCU (pe jumătate supărat) : Ce vreau, ce vreau... Vreau să știu de ce te-ai luat după un hoț, mai mult ca sigur că și-a bătut joc de dumneata...

BUNICUL : Dragul meu, văd că de cînd am ieșit la pensie, gradul meu de maior nu-ți mai spune nimic.

PANAITESCU : Mi-a spus douăzeci de ani, și-mi spune și acum, maestre, pe cuvînt, dar nu suport, și dumneata o știi prea bine, asta nu de ieri-de azi... să te ducă cineva de nas.

(Bunicul scoate din buzunar o telegramă. Bate cu ea aerul și strîmbă din nas, uitîndu-se la ciine. Citește.)

BUNICUL : Vîno în douăzeci și patru de ore urgent și petrece-ți concediul la mine... Nichita Varlaam. Un fost hoț, dragul meu, care a dovedit...

PANAITESCU : Ce-a dovedit?... Că nici măcar nu te-a așteptat la avion... Dar să nu fim prea pretențioși, un maior la pensie e un maior la pensie... Putea, în schimb, să-ți strîngă mîna la debarcader... Bine, să zicem că avea motivele lui... dar, de patru ore... De patru ore stăm pe coaja asta de nucă, opriți în mijlocul lacului, și el nu apare. Ce dovezi mai concludente vrei ? *(Dinspre cald, unde duce o scărișă de pe punte, se aude un cîntec de privilegițoare. Bunicul devine atent.)* Pînă și păsările s-au tîmpit. Privighetoare, în mijlocul bălții... Cîne-a mai auzit...?

(Alsaclanul a tresărit. Cîntecul se repetă. Bunicul își aruncă țigara în apă și se îndreaptă spre scărișă care duce în cald. La ultima treaptă, îl întîmpină un om mic de statură, chel, care are scris pe frunte „Nu-l... tate“, restul de litere nu se disting. În cald, apă, resturi de lemne, șobolani, roata zbatului. Nichita surprinde toate aceste amănunte cu lanterna.)

BUNICUL : Nichita, ce s-a întîmplat ? Sper că n-ai comis...

(Nichita pornește înainte. Trec amîndoi peste o scîndură. În peretele calei, desface o fereștrică. Prin ea vedem apa, iar în apă, într-o virșă, un trup de fe-

meie, printre bibanii și știucile prinse în capcand.)

NICHITA (dînd drumul odgonului cu care a tras virșa) : Fata mea... Vera... *(Închide fereștrică, se șterge la ochi.)* Pentru asta te-am chemat... Criminalul se află pe vas. De asta sint sigur. Numai dumneata îl poți prinde...

(La capătul de sus al scărișei apare un tînr cu șapcă de marinar.)

APOSTOV : Nea Varlaame, să știi că eu nu mai plătesc pentru dumneata oalele sparte... Îți fac raport... Este pentru a doua oară cînd rămînem în pană în mijlocul apei.

(Căpitanul pleacă ; în locul lui, printre aburii care țînesc printr-o țeavă, apare Panaitescu.)

NICHITA Bunicule, nu mă refuza, tovarășe maior, n-am avut-o decît pe ea...

(Bunicul urcă scara. Gurmașin, bătrînul, cîntă în continuare la armonică. Paulina, femeia îmbrăcată în negru, joacă împreună cu Valera, fata care mîncă semințe ; Gligora, fratele Valerei, umflă cu gura o cameră de cauciuc.

Din restaurant iese un bărbat de vreo patruzeci de ani. Fredonează ceva. Se apropie de balustradă. Scoate din buzunar o țigară și o aprinde. Trage două fumuri. Întoarce capul. Observă ciinele cu botnișă.)

PANAITESCU : Drepti...

(Noul sosit ia poziție de drepti. La fel, Gligora. Bătrînul Gurmașin, după ce se uită la cei doi, scuipe într-o parte. După primul moment de uluială, Ciupercea își revine și se încruntă. Îl recunoaște pe Bunic.)

CIUPERCEA (aproptîndu-se) : Bunicule... Ciupercea. Alexandru Ciupercea... Am lucrat cîțiva ani în miliție, acum sint judecător... Ia... Uite-l și pe tovarășul Panaitescu... Și, unde sint Bunicul, Panaitescu și Alsaclanul, nu se poate să nu fie și o crimă.

(Se lasă o scurtă tăcere.)

BUNICUL : Chiar o crimă, dragul meu...
Îl cunoști pe Nichita Varlaam ? L-am
prins pe vremea când lucrai la noi.

CIUPERCEA (*ride*): Nichita Virșă... E
angajat pe vas... mecanic. Ce-i cu el ?...
De ce tăceți ?... Sau ați observat și
dumneavoastră... De la debarcader...
Am crezut că aburii... Azi-noapte am
fost la o nuntă... O virșă, și în ea mi
s-a părut...

BUNICUL ...că se află o fată de două-
zeci de ani, care putea, în alte împre-
jurări, să trăiască... Fata lui Nichita...
Din pricina ei a oprit vasul.

CIUPERCEA Vera... Vera, moartă ?...
Nu se poate... O cunosc, aproape am
fost prieteni... În sfârșit, poate prieten
e prea mult spus...

PANAITESCU Și criminalul se află pe
vas... (*șoptește*) aici, printre noi...

CIUPERCEA (*consternat*): Printre noi !...
Bine, dar, în afară de dumneavoastră,
pe vas nu mai e... Cîțiva amici, direc-
torul cârnii și peștelui... Golgea... Pre-
ședintele cooperativei... Crițan, pluto-
nierașul adjutant de la... N-a tăiat în
viața lui o chitanță de amendă... Încă
un prieten de-al lui Crițan, președinte
și el, căpitanul, fata de la bar, o pi-
colită, și oamenii ăștia... Pe cei mai
mulți dintre ei îi știu... Și, pe urmă,
de ce v-a chemat pe dumneavoastră ?...
Doar noi eram aici. Sau, poate, n-a
avut încredere în noi ? Dacă n-a avut
încredere... Bunicule, fă-ți datoria. Mă
supun, ca oricare altul... Vera... de ne-
crezut ! Nu-ți face nici o problemă.
Eu îți dau dreptul să anchetezi cazul.
Am aflat că ești la pensie... Dumnea-
ta, Panaiteșcu și Alsacianul sînteți
singurii în afara oricărei bănuielei...
(*Ciupercea ride, un ris forțat. Pe ușa
restaurantului a ieșit Crițan, un bărbat
gras, cu buzele groase, cu privirile
ascunse sub pleoapele grele. Intră
pe o altă ușă.*) Eu cred că Nichita a
înebbunit, pur și simplu... Sau are de
plătit vreo poliță, și și-a omorît el
fata... Știi, nu e fata lui, a adoptat-o
înainte de a intra în închisoare.

BUNICUL Dragul meu, ce-ai văzut în
apă nu e o nălucire... Nichita m-a che-
mat în cală... A tras virșă de odgon.
Am văzut cu ochii mei... dacă consi-
deri că pot ancheta eu acest caz, am
o singură rugăminte : să nu afle ni-
meni despre prezența moartei pe vas.
Și nici că există temeri că cel ce a
ucis-o s-ar afla printre noi.

(*Ciupercea înclină din cap și se în-
dreaptă spre restaurant.*)

PANAITESCU : Maestre, cînd ai ieșit la
pensie, ți-a dat cineva măcar un bu-
chet de flori ? Uite, să fi venit mi-

nistrul, ministrul în persoană, și să fi
zis „Pentru munca de-o viață...”

(*Gurmașin o pișcă de fund pe femeia
în negru. Aceasta scoate un mic țipăt și
ride.*)

GURMAȘIN Paulină, iar ți-ai pus pă-
tură la fund...

PANAITESCU : Atunci, dacă tot am ve-
nit, de ce să nu ne vedem de un bi-
ban, un crâpcean... Să facem și noi
un pescuit ca la cartea... Nu ți-a ajuns
o viață întreagă ? Dacă îmi spuneai
de la București... Eram acum la Movi-
lița, la babușcă... țara lui Papură-
Vodă... Oprește vasul în mijlocul apei...
Ne sechestrează odată cu el... (*Scoate
din buzunar o țevă de trestie, viră
țeva în gură, iar prin partea liberă a
țevii introduce o mică săgeată. Suflă
puternic. Camera de tractor, abia um-
flată de Gligora, pocnește cu un zgo-
mot asurzitor.*) Nu-mi place tipul, și,
pe urmă, de ce, așa deodată, a vrut
s-o șteargă călare pe un colac de sal-
vare ?

BUNICUL : Ție ți-au adus flori cînd ai
ieșit la pensie, Panaiteșcule ?

PANAITESCU : Am totuși sentimentul,
maestre, că se petrece ceva ciudat...

(*Gurmașin bate în două fiare ; de
undeva de departe, se aude același
răspuns. Bunicul se îndreaptă spre
scara care duce la cală. Apare căpitanul
Apostov. Bunicul se dă la o parte. Din
cală iese Nichita, murdar de ulei. Bu-
nicul se îndreaptă cu el spre balustradă.*)

NICHITA Bunicule, nu te supăra...

BUNICUL : Cînd ai găsit-o pe Vera, în
ce loc și mai ales, cum ? Amănunte !
Mai ții minte, cred, acel amănunt cu
ajutorul căruia te-am obligat să recu-
noști...

NICHITA : Pe vremuri era altfel, Buni-
cule... Ce hoți... Ce detectivi... Astăzi...
Crezi că mi-aș fi permis să te deran-
jez ? Dacă i-aș fi spus lui Fircică, plu-
tonierul adjutant, ar fi început să
plîngă... El a botezat-o pe Vera... Amă-
nunte... Amănunte... Ce amănunte
erau altădată... Acum... Uite, Bunicule,
parul acela. Bățul înfipt... Apa nu e
mai mare, aici, de trei metri... Acolo
am găsit-o. M-am dus cu barca cu
motor să... Nu m-am putut lăsa chiar
de tot de furat... În virșă era ea. (*Ni-
chita își duce mina la ochi.*) Știi la ce
te gîndești. Și mie, numai la asta mi-e
minte... De ce tocmai aici ? Ea, sin-
gură, nu putea ajunge în virșă, iar
dacă a băgat-o cineva, de ce a ținut
cu orice preț să fie găsită, nu ? Pentru
peștele furat, din cînd în cînd, de mi-
ne ? Răz bunare ? Nu cred... Pe vre-

muri se mai răzbnau pescarii... dar acum... De ce să se răzbune ?

BUNICUL : Avea dușmani ?

NICHITA : Nemulțumiri... Dușmani... Acum un an, în acest loc, s-a înecat Magdău, fostul contabil-șef de la cooperativa lui Crișan. Cu câteva luni înainte de a muri, contabil-șef la aceeași cooperativă a fost numită Vera... Într-o seară...

Ne aflăm în casa lui Nichita. Vera, o fată frumoasă și zdravă, își ia dintr-un colț al camerei uneltele de pescuit.

NICHITA : Unde te duci, Vera ? Și de unde, la tine, dragostea asta, doar ai pește destul la cherhana.

VERA : Îmi plac peștii vii, tată...

NICHITA : Vii ?

VERA : Da, vii...

(Vera iese din cameră. Nichita bate cu pumnul în masă. Vera se îndreaptă spre lac. Nichita o urmărește de la fereastră. Ciinele din curte latră. Vera a ajuns la marginea lacului. Se dezbracă. Privește înapoi. Nu se vede decât luna. Își ascunde hainele în stuf, la un loc cu uneltele de pescuit. Goală, intră în apă. Înnoată voiniceste. În jur nu se vede decât întinderea nemărginită a lacului. Vera s-a oprit lângă un stâlp înfipt în apă, același pe care Nichita i l-a arătat Bunicului. Între doi stâlpi vedem, odată cu Vera, o virșă uriașă. Vera trage puternic aer în piept și se scufundă.)

Pe puntea vasului, luminați, apar Bunicul și Nichita. Amândoi privesc spre cei doi stâlpi înfipti în apă.

BUNICUL : Și ești sigur că se ducea la pescuit ?

NICHITA : Unde să se ducă, cu undițele ?

BUNICUL : Dar n-ai fost curios ? Poate că totuși se ducea în altă parte.

Vera, cu undițele sub braț și cu un coș în mână, se apropie de cherhana. Un pescar tocmai își cîntărește peștele. Vera bagă în coș cițiva crăpceni și o știucă.

PESCARUL : Ia, fato, ia... Eu îl prind și tu îl iei... Și Magdău și-a băgat mina și a dat de...

VERA : Eu n-am să dau... Și mai bine ai plînge după pleușca asta cînd o omoriți cu electrozii... Tone omoriți !

Pe puntea vasului. Armonica lui Gurmașin cîntă mai departe. Paulina mănîncă covrigi. Gligora încearcă să-și lipească iarăși camera spartă de Panaitescu. Valera se învîrtește de una singură, mîncînd în continuare semințe. Gurmașin lasă din cînd în cînd mina dreaptă de pe armonică și apucă o sticlă de bere. Nichita ascultă în caldă un anu-mit zgomot, apoi se adresează Bunicului.

NICHITA : Venea cu pește, pește de undiță, ce mal... (Se caută grăbit în buzunare, scoate o fotografie.) Eu am colorat-o... Știi doar că am înclinații. Dumneata nici n-ai cunoscut-o. Ciupercea a făcut poza. Într-un fel, erau prietenii... (Se aude din caldă o tuse.) Era prietenă și cu Gligora, băiatul ăla care își lipește camera... Ailaltă îl soră-sa, Valera... (De sus, se aude un foc de armă.) Italienii trag după rațe... Împușcă cu mille... Pe nimica, aproape...

(Camera umflată din nou de Gligora se sparge. Panaitescu își bagă în țeava, prin care a tras cu săgeata, o țigară. Și-o aprinde, cînd Gligora, bănuind ceva, se uită la el.)

GLIGORA : Cine-a spart-o ? Tu ?... Că cineva trebuie s-o fi spart... Singură, așa... Că parcă arunci din gură gloanțe, nu...

(Fata ridică din umeri și joacă în ritmul armonicii lui Gurmașin.)

NICHITA : Mai mult ca sigur că voia, cu camera, să plutească pînă la turmă...

BUNICUL : Ce turmă ?

NICHITA : Cooperativa are și o turmă de porci, cîteva mii de capete... Gligora e porcar...

BUNICUL (mirat) : Cum, ferma piscicolă are și un sector de porci ?

NICHITA : În baltă cresc de toate, Bunicule. (Coboară spre caldă.)

(Bunicul rămîne singur, rezemînd balustrada. Panaitescu s-a apropiat de Gligora. Se uită la el, cum bea dintr-o sticlă de vodcă. Tînărul îl imbie. Se aud din nou împușcături. Lîngă Bunic, din restaurantul vasului, a apărut Golgea.)

GOLGEA Le împușcă, nu le iau cu ei... Plătesc gras... Peste un an, vor poposi în balta Nistrului, ca semn de recu-

noștră pentru masacrul pe care li-l pregătim la noi an de an...

BUNICUL : Păsările ar trebui lăsate să trăiască... ca și oamenii, de altfel.

(Golgea ride.)

GOLGEA : Mă ocup și eu cu vinatul... Din când în când. Peste un an, doi, vor închide vânătoarea pe-aici... Cei ce vor avea de suferit... Las' că și paznicii de vânătoare trag ca și cum ar trage în grădina lor... Dar, uite, vorbesc și nici nu mă... Golgea, directorul cârnii. *(Ii întinde mina Bunicului.)* Am citit o carte despre dumneavoastră. Nu știam că sînteți și pescari. Sau pescuitorii... așa, o falsă preocupare... ? Fac și eu chestii din astea. Am trimis ieri o hîrtie la București că am îndeplinit planul, și astăzi am venit aici ca să lupt pentru îndeplinirea lui. Poate, și dumneata...

BUNICUL : Nu, nu, eu am venit numai la pescuit...

GOLGEA : Atunci ar fi cazul să-ți aranjăm și o crimă... dacă tot avem un detectiv.

(Golgea ride și îl bate pe Bunic pe umăr.)

BUNICUL *(grav)* : Poate e gata pregătită, tovarășe Golgea...

(Golgea scuipe în apă, nu știe dacă să mai ridă sau nu.)

GOLGEA : Tovarășe maior... din carte am înțeles că sînteți maior. *(Golgea se întoarce spre Valera și, într-un moment de neatenție al Bunicului, îi face cu ochiul.)* Eu numai de crime să nu aud... *(Valera îi zîmbește sfioasă și se șterge la gură.)* Glumiți... De fapt, în afară de problemele cârnii, string aici și date pentru doctorat. Doctorat în probleme de porcine, nu-i așa că-i nostim ? Să-i auzi noaptea prin stof... Sau să-i vezi cum trec înot canalele... femelele și puii la mijloc... înconjurați de masculi... ca o armată... sau cînd galopează cu miile spre stăpini, atunci cînd li se aduce porumb... Tropică ca o herghelie de cai !

BUNICUL : Înseamnă că de dumneata s-a apropiat o turmă foarte mare.

GOLGEA : Exact, de unde știți ?

BUNICUL : Pentru că o herghelie e o herghelie, nu poate fi confundată.

GOLGEA : Aveți dreptate. La un simplu fluier, vin cu sutele... Se opresc apoi... Înaintea unui singur vier. Ca o patrule de recunoaștere... *(Golgea, de la tonul teatral, se pune din nou pe ris. Uitîndu-se la Valera.)* Ea m-a purtat prin baltă... E sora lui Gligora, porcar la

președintele Crișan. Mi se pare că cel care bea cu Gligora e colaboratorul dumneavoastră... A dracului, și literatura asta... Cum te face să îți minte... Cîți ani îi dai fetei, tovarășe maior ? *(Fata știe că se vorbește de ea. Își împletește o coadă. Din restaurant o pare picolița. Aruncă o găleată de resturi peste bord. Cercetează puntea.)*

PICOLIȚA Mîncărica, tovarășe Golgea.

GOLGEA : Ce zici, tovarășe maior ? Bag mina în foc că în București de mult n-ai mîncat o fleică la grătar. Rumenită cît trebuie, și înecată în usturoi cu ulei, și pe urmă stinsă cu niște lacrimi de molan... Numai molanul face usturoiul fericit... *(Golgea scoate din buzunar o sticlă plată.)* Turț... Turț curat. Mi-o trimite un amic. Eu — cu... el — cu... Dacă îți face plăcere... *(Detectivul bea, se înecă.)* Să nu se răcească. Pînă miine-dimineață, cu Nichita mecanic, n-avem nici o șansă... Dau vapoarele pe mină la toți hoții...

BUNICUL : Eu nu mîninc carne de porc.

GOLGEA : Adică, sînteți, să nu-mi spuneți... de altă naționalitate... ? Că literaturii ăștia, deși...

BUNICUL : Nu sînt de altă naționalitate.

GOLGEA : Aiurea, parcă nu se vede... dar eu sînt un mare internaționalist. Nu vrei o fleică ? Cînd o să ajungeți la București, o să vă pară rău. Că, la noi, numai Dezideriu, un alt președinte, nu mînincă carne de porc. Dar el nu e... precis nu e... Nu-l lasă mamă-sa, zice că se îngrașă... Și, la cincizeci de ani, e încă nefnsurat...

(Apare picolița, care scuipe chiștocul peste balustradă.)

PICOLIȚA Păi ce faci, tovule ?... Am urechiat usturoiul de pomană ? *(Golgea se duce spre restaurant.)*

(Valera îl urmărește pe Panaitescu cum mînincă cu Gligora. Se apropie de Bunic. Valera îl măsoară din cap pînă în picioare, zîmbește și scoate din buzunarul rochiei un pumn de semințe.)

BUNICUL : Mulțumesc, domnișoară... vă mulțumesc din toată inima.

VALERA *(nu-i vine să creadă că ei îi sînt adresate cuvintele, atît de ceremonios. Mîngie cîinele)* : Așa cîini să aibă Gligora la stîină.

BUNICUL : Aveți o stîină, stimată domnișoară ?

VALERA : Are statul, și de porci, și de oi... Mi-o spus dumnealui, care-i bea vodca lui Gligora, că sînteți maior și prindeți hoți și criminali... Mie Valera-mi zice, și nu-s lipoveancă. *(Gur-*

mașin a lăsat armonica și bate din nou în cele două fiare. De departe se aude un zgomot asemănător.) Noi simțem din Ardeal... Bunicii mei au venit cu oile și-au rămas aici. Când ne-om sălta, ne întoarcem pe la locurile noastre...

BUNICUL Adică, ce înseamnă a se sălta ?

VALERA : Să stringi bani și să pleci unde-oi vedea cu ochii... Cei mai mulți nu se saltă... Unii își beau banii, trăiesc de pe o lună pe alta. Alții s-au obișnuit cu apa și cu iernile și cu sălciile și păsările. Am o prietenă care zice că ea ar putea să zboare, dacă ar vrea... dar nu vrea... Gligora, fratele-meu, nu bea... tată n-am, mamă n-am. Într-un an au venit apele mari... Tata n-a vrut să-și lase turma. Avea el un berbec pe care îl ura, și din pricina asta îl ținea legat... Dăduse cu coarnele în mama, așa a lovit-o, la mijloc, și de-atunci mama nu s-a mai sculat... dar berbecul era de rasă, și rar așa berbec. Și, în fiecare zi, tata îl bătea, și-i dădea să mănince, și iar îl bătea. Atunci, cu apele, a dezlegat berbecul. Numai berbecul a ajuns acasă... Pe tata l-au găsit după vreo doi ani... L-au prins pescarii în plasă. Numai capul... Că dumnealui avea toți dinții de aur... Dar ce v-a spus domnul Golgea despre mine ? (*Nu se ferește de privirile detectivului. Zimbește din nou.*) Dumnealor vin să petreacă... Și, dacă oamenii uită de casă, înseamnă că nici căsnicia nu-i făcută pe veșnicie. Inelul ăsta de argint e de la dumnealui... Da' dumneavoastră ce-ați venit să prindeți aici ?

(*Bunicul mănincă și el din semințele date de fată. Mănincă cu greu. Nu se pricepe. Ea ride.*)

BUNICUL (*minte*): Am venit în vizită la Vera. N-am văzut-o de mult...

VALERA : Adică, și dumneavoastră... Numai că ea cu Ciupercea are de-a face. (*Confidențial.*) Cu cel care judecă oamenii. E tare aspru și drept. Că, de la noi, unul a furat niște porci, mergea noaptea cu barca în stuf, le dădea uruială cu spirt și-i adormea, adică îi îmbăta, no că de-aia zic unii că se îmbată ca porcii, că cineva mi-o zis că de aici vine zicala... Șase ani de pușcărie i-o dat... Da' eu totdeauna am zis că prea mult i-o dat. Și dumnealui îi plac porcii... Vine uneori să-i vadă.

BUNICUL : Să vadă porcii ?

VALERA : Ce vă mirați ?

BUNICUL : Uite, Valera, de ce mă mir... Mă mir că nu știi că Vera e moartă. Când ai văzut-o ultima dată ?

VALERA : Asta-i secretul ? (*Ride ; își trage ciorapii trei-sferturi.*) N-am văzut-o de două zile. Văd eu că vreți să mă trageți de limbă... Așa-i ? Poate a mai furat cineva vreun porc ori doi, ori ceva pește sau oi, și dumneavoastră ați venit... Nu-i frumos să ziceți despre un om viu că-i mort...

BUNICUL : Vera e moartă, domnișoară. (*Bunicul îi pune restul de semințe în mână.*)

VALERA (*neincrezătoare*): Cine s-o omoare pe Vera ? ! Vera nu era fată s-o poată omori oricine... Și, pe urmă, de ce s-o omoare ?

BUNICUL : N-am spus că a fost omorită, copila mea, am spus doar atât, că e moartă. Și așa vrea ca acest secret să-l ții pentru dumneata. Singură ai zis că judecătorul Ciupercea e aspru...

VALERA : Nici lui Gligora nu pot să-i spun ?

BUNICUL : Îți cer prea mult dacă te rog să păstrăm amândoi secretul ? Când va fi cazul să spui, am să-ți dau eu dezlegare...

VALERA : Gligora o iubea, a vrut să se căsătorească... Acum trei zile a venit la mine... eram cu barca cu motor...

Vera se apropie de barca în care se află Valera. Motorul e pornit.

VERA : Valera, nu mă duci și pe mine pînă la... ?

VALERA : Nu sînt sluga nimănui...

VERA (*aruncă vîsla în lotcă*): Dar pe Golgea l-ai dus.

VALERA : Președintele mi-a dat dispoziție. (*Se apropie de Vera.*) Ți-ai bătut joc de fratele meu... Ajungă-ți ! Te-ai dat în bărci cu Ciupercea... Acum... Acum... să... nu te legi de Golgea... Ori, de la taică-tău atîta ai învățat, să furi... ?

VERA : Să-i spui fratelui tău să-și numere porcii... Altfel, vin și-i număr eu. (*Se urcă într-o barcă fără motor.*)

Puntea vasului.

BUNICUL (*continuă o replică pe care n-am auzit-o*): Deci, se ducea la plimbare cu barca...

VALERA (*mințind*): Da, ne-am despărțit ca două prietene, eu cred că se ducea... Am vrut s-o iau cu barca cu motor, a refuzat.

BUNICUL : Unde crezi că se ducea, domnișoară ?

VALERA Stuful multe știe, multe ascunde. (*Iși viră în gură semințe. Bunicul scoate o tarță. Iși rupe o jumătate de țigară. Valera zimbește.*) Sinteți zgîrcit, nu-i așa ?

BUNICUL : Foarte, domnișoară... Și la vorbă. Nu se vede ? (*Rid amindoi.*)

VALERA Ba nu, că vorbiți așa de frumos...

BUNICUL : Chiar vorbesc frumos ?

VALERA : Și cu înflorituri... ca nea Ivan. Cînd era tînăr, toate fetele mureau după el. Acum, cîntă din armonică... (*Gurmașin cîntă și Paulina se uită într-un ciob de oglindă.*)

BUNICUL Mi-ai fost de mare folos, domnișoară... și mă bucur că pe întinsul acestor ape de cleștar, unde seara se aud brotăceii... (*Panaiteescu aude și fluieră mirat. Revenind la realitate.*) ...Am întîlnit o fată cînstită... (*Valera chițcăie.*) Dar m-ar interesa să știu, ar fi chiar foarte important pentru mine, de ce Vera...

VALERA : Eu cred că ați glumit, așa, cu mine... De ce să fie moartă, și cine s-o fi omorît ? Că nici pe ea, nici pe mine, fără voia noastră, nici un bărbat... Păi io, dacă-i dau un pumn... (*Confidențial.*) O găsit la el un porc cu o literă colorată. Știți că porcii, la noi, au litere colorate... la dumneavoastră, nu ? Și porcul găsit de ea la Gligora avea altă literă...

Vera a întors un porc cu picioarele în sus.

VERA : Dar asta ce-i ? Litera cooperativei e pe spate, și pe burtă-i alta...

GLIGORA : Aștia-s porci cumpărați de la Dezideriu... (*Cu căldură.*) Vera, doar pentru asta ai venit ? Cu ce-i mai bun Ciupercea ? Cu școala lui, nu-ți poate cumpăra nimic. Or, eu, cînd mă salt... Am la munte, în Ardeal, casa mea, Vera... Mi-am cumpărat-o pentru...

VERA : Mai bine ți-ai cumpăra niște săpun... Și să știi, am să-i spun lui Criștan de porc...

(Vera se urcă în barcă și pleacă. Gligora lovește cu ciomagul un purcel care trece pe lângă el. Porcul se zvîrcolește în țărîină.)

Puntea vusuu. Panaiteescu continuă să mănînce cu Gligora, Valera își ridică din nou un ciorap.

BUNICUL : Dar de ce crezi, Valera, că

a fost inchiisă lălmăie contabil ? Magdău, mi se pare.

VALERA Magdău sfîntul... Or găsit la el patru sute de capete de porci în plus. În scripte nu i-o putut justifica.

BUNICUL : Fratele tău nu știa de acești porci ?

VALERA : Porcarii sint vreo patru, și turme tot atîtea... Plusul s-o găsit în turma lui Gurmașin... dar (*uitîndu-se spre Panaiteescu și Gligora*) vād că înghițiți în sec...

GLIGORA (*infulecă dintr-un pește*): Adică, asta te supără pe dumneata, că nu-ți spun tovarăș... (*Se șterge cu mîna la gură.*) Tovarăș is cu porcarii mei. Domnii vin și pleacă, și cînd vin, nu vin să trudească... vin să petreacă. Nu vă fie cu supărare...

PANAITESCU (*într-o doară*): Cu un asemenea temperament, nu mă mir că Vera s-a supărat...

GLIGORA (*cu paharul rămas la jumătatea distanței spre gură*): Ea, care se saltă, și eu nu ! Dă-mi și mie un prieten ca Ciupercea, sau ca Golgea, și-ai să vezi cum mă salt. Că omul e bun sau nu, prost sau deștept, după cum îi sint prietenii, și dacă prietenii ei sint mari și tari, și de deasupra și deștepti, atunci de ce n-ar fi și ea ? Crezi că îl place pe Ciupercea... Aiurea ! Uită-te la el și la mine, și vezi cine-i mai potrivit pentru ea ! Dă-mi un prieten săltat, și pun pariu că într-un an, aici, în baltă, mă salt și eu... Poți să-mi dai ? Ori nici dumneata nu ești prea săltat, din vreme ce nici plutonierul Firică nu v-a chemat la masă, cu toate că, nu-i așa, sînteți colegi... Acum nu se mai adună oamenii, ca înainte, după rang și averi, după cîte oi aveau, acum se adună după funcții... Stai prost cu funcția. Cred că nu ești nici sergent...

PANAITESCU (*ii întinde ostentativ o țigară Kent pe care o joacă*): Astea nu se udă la foiță.

GLIGORA : Slabe, lungi și slabe... și ustură... Că, și pe Vera, astea o ustură...

PANAITESCU : Cum, Vera fuma ? De cînd ?

GLIGORA : Am zis așa, ca să vă prind... (*Ride.*) Că, dacă știți că nu fuma, înseamnă că...

PANAITESCU : Adică, ai vrut să mă încerci dacă o cunosc sau nu ?

GLIGORA : Dacă o cunoașteți, ce vreți să mai aflați de la mine ?

PANAITESCU (*ochește ce se mai află de mîncat pe ștergură*): Mai multe, tovarăș nesăltat... Mai multe decît știu, sau mici adaosuri semnificative la ceea ce știu ! De exemplu, m-ar interesa de ce nu se află și ea printre oamenii sălțați de la bord... de la bordul acestei splendide ambarcațiuni.

Doar singur ai spus că ea și-a ales oamenii cu ajutorul cărora să... (*Și mai toarnă un pahar. Arată spre sticlă.*) Nu e chiar atât de proastă pe cât am crezut.

GLIGORA : Domnule, adică dumneata, de o jumătate de oră, măninci din bucatele mele, bei din vodca mea, și drept răsplată mă iscodești, mă tragi de limbă, încerci să...

PANAITESCU Exact, dragul meu, și dacă ți-am pus întrebarea, aveam un motiv special, și acest motiv m-a făcut să-ți pișc roata, ca să nu poți pleca... (*Arată spre camera dezumflată. Gligora o cercetează, apoi se uită la boldul-săgeată din mina lui Panaitescu.*) De fapt, nimeni nu poate pleca de aici... Chiar dacă ar vrea. Așa că, încă o dată te rog să-mi spui când ai văzut-o pe Vera, apoi să-mi dai rețeta de afumătură. A fost excelentă. Ai pus și puțină boia...

GLIGORA : Am pus.

PANAITESCU Și, te asigur, ai pus și suflet, mult suflet, pentru că ai vrut s-o întîmpini cu ceva bun. Și, ea era supărată...

GLIGORA De unde știți ?

PANAITESCU : De patruzeci de ani primesc salariul pentru presupuneri. Deci, era...

GLIGORA : Supărată... supărată rău, pentru Magdău. Știți, celălalt șef-contabil, în locul... Ea a venit în locul lui. Vera i-a controlat scriptele cu porcii, ea a găsit plusul de carne...

PANAITESCU : Din ordinul cui a controlat ? Sau, din proprie...

GLIGORA : Nu, nu de capul ei. Din ordinul lui Golgea. Venise proaspăt în funcție... De câteva ori l-a invitat Crișan la masă și la băutură... Aici, dacă nu bei din când în când un pahar, poți înnebuni. Și, când am văzut că așa nu poate fi cumpărat, mi-am zis în gând : „Ați dat de dracu' !” Dumneata te-ai uitat vreodată, noaptea, la cer ? Ți-ai ales, așa, o stea, și ți-ai pus în gând să n-o cumperi și să n-o vinzi, orice s-ar întîmpla ? Eu mi-am ales-o, și ea mă ține aici...

PANAITESCU : Tinere, steaua, bun... dar, nu te supăra pe mine, să nu mă ții în loc cu steaua dumitale. De ce-ai zis în gând că au dat de dracu'... ? (*Gligora bagă bucatele în traistă.*) La cine te-ai referit ?

GLIGORA : La ăia care nu se uită la stele. Se uită numai la porcii... Pe ăia i-am avut în vedere. (*Panaitescu se uită la cer.*) Numai că și atunci, și mai pe urmă, Vera a zis că Magdău n-are nici o vină... dar, cu vină sau fără vină, omul a murit. Or, ce cinste mai e aia care, în loc să dea viață, omoaie ?

PANAITESCU : Bine, dar dacă nu era de vină, se naște întrebarea...

GLIGORA : Asta-i, că se naște, dar cum se naște, așa și moare... Că și Golgea, după un an... 'tu-i mama lui ! Că omul, când nu se mai uită la cer din când în când, crede că nu mai moare, că e veșnic viu, și nu-i mai ajunge nimic pe lume, se poartă ca un Dumnezeu. Pierde din vedere că Dumnezeu se află tot acolo, și vede, măsoară și cumpănește...

Puțin mai tirziu. Bunicul mănincă din tartinele grosolane făcute de Panaitescu.

BUNICUL : Mîncai, dragul meu colaborator, cu o poftă...

PANAITESCU : Nu mîncam de la mine... Știl ce mi-a zis unul ? Ce-aș iubi-o eu pe femeia asta, dacă n-ar fi nevastă-mea ! Uite, la tartinele mele, nici nu mă uit. Cu toate că sînt cu margarină veritabilă, și cu parizer ținut în salinile de la Slănic.

BUNICUL : Dragul meu, pe mine nu mă interesează cantitatea de sare din parizer. Cu asta se ocupă economicul, de asta sînt așa grași. Pe mine mă interesează, deci, nu cauzele care au dus la crimă, ci crima ca atare... Nu uita că avem la dispoziție douăzeci și patru de ore.

PANAITESCU : Adică, cum, maestre, cum nu ne interesează cauzele crimei ? Asta-i bună ! Când lucrăm în vechiul... adică, în celălalt... În cel putred, toată ziua îmi băteau capul cu condițiile care generează crima, că ar trebui să asanăm condițiile, și pe urmă... Acum, dacă este regimul nostru, condițiile care generează nu ne mai interesează ? Ca să fac și eu o poezie aproape patriotică...

BUNICUL : Înainte, condiții generale creau cazuri particulare. (*Panaitescu nu mai unge piinea. Bunicul înghite în sec.*) Acum, condiții particulare creează cazuri la fel de particulare.

PANAITESCU : Adică, la concret, Vera n-a fost ucisă, ci s-a...

BUNICUL : Am spus eu asta ? (*Bunicul cheamă ciinele la el. Îi leagă un mic aparat de botniță. Îi face semn să meargă spre restaurant. Ciinele pornește.*) Să nu ne pripim, dragul meu, ca musca-n zăr... Dacă acolo, înăuntru, cineva are în brațe o geantă ministerială, înseamnă că în interiorul ei sînt tartine incomparabil mai delicate fabricate...

PANAITESCU : Tărăncuțe și revoluționari, în baltă ? Ce să faci aici cu bani ? Cu un pol, bei o burtă de vin.

BUNICUL : Și, cum știu că-ți place, n-ai strica să te duci la băbuța aceea care se cinstește din canistră... Te asigur că nu bea apă. Cu un plus de farmec, cred că ai putea-o face praf...

(Trece în depărtare un vas. Se aude sirena. Apostov strigă. Nu primește nici un răspuns.)

APOSTOV Lasă, Miliutkin, miine, la bufet, îți rup eu oasele...

(Din restaurant se apropie de Bunic Dezideriu. Se reazemă de balustradă, se uită la bacul cu stuf care trece la orizont.)

DEZIDERIU Uite cum distrug balta... N-are cine să ne audă. *(Se uită roată.)* Tasează rizomul cu tractoarele. În locul trestiei, crește papura. Mergem și exploatăm în altă parte, zic unii... zic ei... Doar stuf avem destul... balta era rezervor pentru Dunăre, și lacurile de pe marginea Dunării, tot rezervoare... Primăvara, balta se umflă, lacurile, la fel... Peștele intra și își depunea icrele... Toamna, cind apele creșteau, peștele ieșea din bălți și o lua la vale... Acum, diguri și canale. Vara, grindurile rămân fără apă. Peștele? Dar nici nu v-am spus cine sînt : Dezideriu Tilișcă, președinte, da' nu aici, la altă cooperativă... Acum am venit după reproducători.

BUNICUL : Încîntat, domnule Dezideriu, încîntat... dar stau și mă întreb, în acest an de grație una mie nouă sute șazeci și trei, de ce nu scrieți la centru să vă spuneți părerea?

DEZIDERIU *(ride)* : La centru? A scris unul, și după ce-a scris l-au transferat la dracu' în praznic, să se sature de propuneri... Centrul, vezi mata, știe mai bine ca noi... Doar centrul a dispus să se pescuiască electric. Omoară milioane de puietii... Nu le pasă. Planul să se facă! Nu, tovarășe Dezideriu, dumneata te ocupi de plan, altfel, una-două, punem pe altul. Condiții naturale de milioane de ani, vrem să le schimbăm în... Uite la Golgea, om admirabil pină-i dau... Dar nu cumva să ceri ceva de la el. Există o mentalitate a orașeanului plecat de la țară : se crede stăpînul tuturor lucrurilor... Al bălților, al drumurilor, al pămîntului, al nevestelor celor de lingă el. Vrea absolut totul, fără să dea în schimb. Am putea produce incomparabil mai multă carne. Dar cine să aibă grijă de porci, iarna? Îi tăiem cu sutele și mor cu miile... dar și cei pe care-i tăiem au greutatea celor care mor. Hrana... Rîmă cît rîmă, apoi... Cînd spărgătorii de gheață — cum numim noi o anumită categorie de vieri — nu mai pot scurma, pentru

noi e semn că încep dezastrul. Ai văzut vreodată un cimitir de porci? Și porcii vor să moară împreună... Dar să nu uit, vii de la București... Nimic... nici o schimbare?

BUNICUL *(marcat de cele auzite, își aprinde o jumătate de țigară)* : Ce schimbare?

DEZIDERIU Așa, schimbări... Uneori, simt că mi se improspătează singele cînd aud de schimbări. Oamenii noi vin cu idei noi, cel puțin la început... nu par obosiți.

(Sosește ciinele. Bunicul îl mîngie pe cap și-i scoate de la botniță minusculul aparat, apoi scoate filmul din aparat și-l bagă într-un borcănel.)

BUNICUL : Tovarășe Dezideriu, dar unde vă e servieta?

DEZIDERIU : Care servietă?

BUNICUL Aveați o servietă... Uite, aici sînteți cu o servietă pe genunchi.

DEZIDERIU : Bine, dar... Adică, m-ați fotografiat! Ciinele... Și eu, care credeam că ați venit la pescuit... Eram gata să vă invit la mine, pe brațul Sfîntu' Gheorghe. Acolo, exemplare rarissime...

BUNICUL : Îmi pare rău, sînt invitatul lui Nichita. Am trimis ciinele să-i facă lui o poză. Amintire... Și ciinii, ca și oamenii, trag la miros...

DEZIDERIU Am auzit, chiar Ciupercea mi-a zis, că el a lucrat la miliție, că în general sînteți vegetarian... Ce păcat!

BUNICUL : Viața, domnule Dezideriu, viața își ia uneori măsuri de precauție, înainte ca să îți le ceară ficatul... Am trecut într-o zi pe lingă niște măcelării. Am avut sentimentul că trec pe lingă niște capele de rugăciune... Cîtă liniște și meditație... Și mi-am zis, adică, dacă oamenii simpli au renunțat la proteinele grase aducătoare de colesterol și o armată de lipide, de ce să nu devin și eu înțelept? Încă de pe vremea cînd l-am cunoscut pe Nichita, după proces, și după ce a fost condamnat, mă duceam la el la vorbitor... Îi duceam cotlete bine împănate... *(Bunicul își linge buzele)* ...bine prăjite spre partea osoasă, și numai cum trebuie rumenite, în rest. Mi-a făcut un semn cu degetul : nu, maestre, cine ajunge aici trebuie să înceteze cu deșertăciunile. Carnea e deșertăciune, face parte din viață, or, dacă am avut neșansa să fiu prins și închis, omul este dator să se pedepsească și singur...

DEZIDERIU : Un hoț interesant, nu o dată i-am remarcat gîndurile filozofice. Este și un vizionar, și, în sinea lui, un răzvrătit... Cînd s-a întors din pușcărie, mai avea tatuat pe frunte :

„Nu-i dreptate”. Sigur, oricine are dreptul... Nu-i dreptate în relațiile lui cu cherhanaua, să zicem, cu fosta lui nevastă... Dar tovarășul Ciupercea, care e jurist, i-a dat înscrisului o altă interpretare și l-a obligat să și-o ardă. Și-a ars dreptatea... A mai rămas, cum ați putut observa... Lasă, că nici Verei nu-i convenea: cum putea să cheme la ea pe un Ciupercea, sau pe un Golgea, cu fruntea... ? Nu.

BUNICUL : Deci, o cunoașteți și pe Vera... Admirabilă fată !

DEZIDERIU Mie-mi spuneți ? Pe cuvânt dacă n-am vrut s-o introduc în familie... În acest sens am chemat-o la noi... Am cincizeci de ani. Mama nu m-a lăsat... A zis să găsesc pe cineva cu situație, și trebuie să recunosc că mi-a plăcut fata chiar și fără situație... Mama tocmai scoseser o damigeană de molan, și când a văzut că Vera bea pahar după pahar, și-a făcut semnul crucii... Semnul nostru. Totul era clar : nu-i plăcea. Mă mir că a băut, ea nu era ca altele... Și de ce-a băut tocmai la mine ? Sau a vrut să-și bată joc de mama, sau a venit la mine pentru altceva...

BUNICUL : Adică, pentru ce-ar fi putut să vină ?

DEZIDERIU : M-a întrebat de reproducători, și când mama a auzit... Vă dați seama, știa bătrîna mai multe despre Vera decît știam eu. Știa că nu e înfiată, așa cum zicea lumea. Vera e fata lui, a lui Nichita. Fosta lui soție, când a intrat el la... a început să măture stuful cu unul... Maică-sa a trecut-o pe Vera pe numele ei de fată. N-a vrut să știe lumea că tatăl ei e un hoț... dar crezi că Nichita, când se împotmoleşte cu vasul la Crișan, pentru mine o face... ? Tot cu fosta lui soție trăiește, cu toate că aia, legal...

BUNICUL : Deci am înțeles, domnule Dezideriu, că ați avut gînduri serioase cu Vera...

DEZIDERIU Teribil de serioase. Sint burlac, bani am, slavă Domnului, ea e zdravănă, putea să-mi facă o echipă de fotbal, că la mama îi place fotbalul... Dar de ce v-a interesat servieta ? V-am citit interesul în ochi. Să nu mă... (Amenințîd cu degetul.) Am lăsat-o pe mina lui Crișan, am în ea bani... Reproducătorii... De ce să cresc eu porcii de reproducere, și să nu-i crească el ? Știți, un reproducător are alte pretenții...

BUNICUL : Mie-mi spui...

DEZIDERIU : Fără porumb, uruială și verzitură, cad pur și simplu pe ei, nu-s buni de nimic. Solicitări mari... Am văzut pe unul cum plîngea, pur și simplu îi curgeau lacrimi din ochi. Scroafa, o mîndrețe... El, pas... Că m-ați întrebat de Vera... (Oftează.) Să

nu mă spuneți la nimeni. Am luat și Gerovital. Molanul, dacă nu scotea mama molanul... Pe urmă m-am certat cu mama... Se teama. Nu știu, dar Vera se teama de ceva, așa mi-a zis după ce-a strigat la mama să-și facă ea copii, dacă vrea o companie. Era abțiguită, altfel nu cred că și-ar fi permis...

BUNICUL (cercetîndu-l) : Domnule Dezideriu, și-a spus judecătorul Ciupercea ce s-a petrecut cu Vera ?

DEZIDERIU (speriat) : Mi-a spus. Îmi dau seama după întrebare că nu trebuia...

(Dezideriu discută în continuare cu Bunicul, nu mai auzim ce. Crișan pescuiește cu o undiță rudimentară. Panaitescu, cu una modernă. Crișan scoate pește după pește. Panaitescu — nimic.)

CRÎȚAN : Ascultă, plutonierule... Plutonier Panaitescu !

PANAITESCU : Adjutant... Plutonier adjutant... să trăiți !

CRÎȚAN : Adjutant, ori ce-i fi... Poți să fii și general. Pescuitul nu-i circulație, ca să aibă câștig de cauză mereu unul și același, adică milițianul. Pescuitul înseamnă democrația științei sau, dacă-ți convine, zi-o invers...

PANAITESCU : Știința democrației.

CRÎȚAN : Pescuitul este și...

PANAITESCU (îi ta vorba din gură) :

Și un prilej de a arde gazul, de a-ți toca sau potoli nervii, pescuitul mai e și un prilej de a discuta, domnule Crișan, sau tovarășe Crișan... Pentru asta, de fapt, am și venit aici, lîngă dumneata, să discutăm. Știu că ți-ar fi plăcut cu șeful. (Arată spre Bunic.) Așa-i omul, când nu-i șef, îi place să vorbească cu un șef... sau măcar cu un adjuncț. Adjuncț... adjutanț... dar n-aș fi venit, o jur, dacă nu ți-aș fi recunoscut mutra... adică fizionomia. Da, da, figura... Vezi ce bogată-i limba română ? Vindeai gogoși pe Lipsca, asta, în patruzeci și șase... Și le vindeai la suprapreț și la minigreutate...

CRÎȚAN : Ei, nu mai spune... dar de unde știi ?

PANAITESCU : Mi-a spus Vera Varlaam, de acolo... (Panaitescu arată cu capul spre adînc, de unde Crișan a scos un biban), prin acest rege al bibanilor... Și mi-a spus că e moartă. Că a crezut că vrei s-o prinzi pe ea, și atunci, din respect față de ființa umană, bibanul a zis că, pește fiind, mai bine să se lase prins el...

CRÎȚAN : Moartă, de ce ? Tovarășe Panaitescu ! Cu gogoșile, e drept... Le vindeam... mai mici la greutate, și la suprapreț... dar erau gogoși. Dumneata, însă, să nu-mi vinzi mie. Vera e contabilă mea șefă. Și, pe urmă, taică-său

e de patru ore pe vas, nu mi-a spus nimic...
PANAITESCU Trageți, vă rog... Uite virșa. Și, în ea, regina peștilor...

(Crițan scoate nălonul undiței. Virșa se bagă în afund. Crițan e consternat.)

CRITĂN : De asta era Ciupercea întors...
PANAITESCU Și de asta te rog să nu alarmezi lumea. Criminalul e printre noi. Și, asta nu mi-a spus-o nici ea, nici regele bibanilor. Uite... vezi acolo steaua aceea ? E luceafărul ei. Nu vrea să plece, nici să se stingă. El vrea adevărul...

(Se aude un țipăt ascuțit de pasăre de seară.)

CRITĂN *(ride, și-a revenit)* : Dom'le, ce ți-e și cu milițienii ăștia ! Unde te duci cu ei, nu vezi decât nereguli și morți...

PANAITESCU Ori invers... Morți și nereguli.

CRITĂN : Dar cum de ți-ai adus aminte de gogoși, nu vindeam numai eu... ?

PANAITESCU Și-a adus aminte tovarășul maior. Eu mi-am însușit doar spusele lui. Și mi-am mai însușit ceva : joc tare, domnule Crițan. Chiar al dracului de tare, uneori... Chiar teribil de tare, cînd n-am succes. *(Arată spre undița lui, cu cirlițul gol.)*

CRITĂN *(azvîrte el pluta de la undița plutonierului. În citeva secunde, scoate un biban. Îl scoate și-l aruncă din nou în apă)* : Ce mică e lumea !

PANAITESCU : Și cu un mort în ea...

CRITĂN : Eu chestia cu mortu' n-o cred, astea-s glumele lui Nichita. Poți să mă tai... Noi defecte avem în cooperativă, dar de omorît nu omorîm decît porci și pești. Magdău a fost prins cu un surplus de patru sute de capete. Scriptele nu-i evidențiau. Nu-i de vină nimeni că s-a omorît...

PANAITESCU : Dacă scriptele nu-i evidențiau, cum au ajuns porcii acolo ?

CRITĂN : Simplu, poate erau ai lui, poate ai altuia și n-a vrut să spună ai cui... Adică, noi dădeam hrana pentru o cantitate de porci anumită, și ei lungeau hrana și pentru porcii aflați în plus. Nu-i fac socoteală cît mă costă pe mine porcul furajat pe vreme de iarnă. Dă-i porcului fînă de pește sau papură : ți-o scuiță, domnule, porcul e porc, dar are și el tabieturile lui, nasul format, parcă știe că-i porc socialist și i se cuvine... Eu le fac uruială din porumb și grîu, alteori chiar orez le dau, în baltă porcii umbilă, au nevoie de calciu... Or, pentru porumb și grîu trebuie să te zbați. Să te zbați... Uite la Tilișcă Dezideriu... El e cinstit, nu dă bacșuri... ca mine.

Dar se compară porcii lui cu ai mei ? Aiurea... Ai lui, parcă ar fi fost pe front. Dacă maică-sa n-ar fi verișoară dinspre tată cu maică-mea, crezi că l-aș ajuta ? Eu îi fac planul, în schimb el e cinstit... El, în orice parte și-ar întoarce fața, arată albă. Golgea n-are nevoie de cinstiți din ăștia. El vrea carne, și eu carne-i dau. Calitatea întii. Și el nu mă întreabă cum o fac. Și bine face... Că și cei de deasupra lui tot așa procedează. Etică și așa mai departe... Bune și ele, nu zic... da' pentru ziare, că și conțopiștii ăia cu ochelari de cal trebuie să trăiască din ceva.

PANAITESCU Și eu era să mor o dată din pricină că am mincat prea mult...

CRITĂN *(mirat)* : Adică, ce vrei să spunei ?

PANAITESCU : Mai mult ca sigur că și Vera, din pricina acestei prosperități necontrolate a murit...

CRITĂN : Tovarășe, dumneata mă bănuiești pe mine ? Atunci spune-mi deschiș. Eu dau șapte procente din carnea țării și șaptezeci din cea a raionului. Pe Magdău l-am sancționat pentru necinste. Dacă voiam, puteam să mușamalizez treaba cu surplusul găsit la el. N-am mușamalizat-o... Crezi, atunci, că pot acoperi un criminal ? *(Crițan scoate undița și-o trintește lângă balustradă.)*

PANAITESCU : Tovarășe președinte... N-aș investiga problema porcilor, dacă în perimetrul ei...

CRITĂN : Perimetru, perimetrul... Ea trăia cu Magdău. Ascultă ce-ți spun eu... De ce se ducea la el la pușcărie ? De ce voia să-l ajute ? De ce nu mă ajuta pe mine ? Adică planul... Planul era viu. De ce nu se ocupa de plan ?

Două scaune pe un șlep, unul în fața celuilalt. La distanță de un metru și jumătate, stau pe scaune Magdău și Vera. Magdău e tuns chilug. Printre scaune circulă un milițian înarmat. Vedem numai fața Verei.

VERA : Tovarășe Magdău, de ce nu te aperi ? Ți-am luat un avocat, de ce l-ai refuzat ?

MAGDĂU : Adică tu-mi descoperi surplusul, și pe urmă vrei să mă ajuți să scap ! *(Ride.)*

VERA : Vreau să te ajut. Nu cred că dumneata ești de vină.

MAGDĂU : N-am nevoie de ajutorul nimănui. Dacă pot, mă ajut singur... dacă nu... Asta mi-e soarta, și împotriva ei... *(Milițianul se uită la ceas.)* Vera, ai să pățești ca mine. Nu te amesteca.

Sau, mai bine, pleacă de-aici... Să nu crezi că știu ceva. Dacă aș ști, probabil n-aș fi aici. Simt însă... Sint puternici. Și lipsa de carne îi face și mai tari... Unii au nevoie numai de carne, nu și de legi...

Puntea vasului.

CRITAN: Aici s-a înecat. Șlepul cu stuf trecea pe lângă țârș. Magdău a sărit în apă. Militienii nici n-au tras. N-avea cum să fugă... Până la țârm sint... Uită-te și dumneata. Numai că Magdău n-a mai ieșit la suprafață... O fi vrut să moară... A dat de o virșă și s-a agățat în ea? A vrut să înoate pe sub apă și să fugă, și s-o fi agățat de vreun... Dumnezeu știe. (Se uită la Panaitescu, se șterge la ochi.) Suferi, suferi ca și Firică, plutonierul de la noi.

PANAITESCU: Adjutant...

CRITAN: Zi-i cum vrei. Asta mai mult ține cu oamenii vinovați decât cu...

PANAITESCU: Să fi fost sinucidere?

CRITAN: În scripte scrie accident prin tentativă de fugă. A fugit, nu? Nici trupul nu i-a mai ieșit la suprafață, cu toate că au greblat frații patru zile la rind... Uite cum sclipește steaua aia! Mie nu-mi place când sclipește stelele așa... (Se aude țipătul lugubru al unei păsări de seară.) Se schimbă vremea.

(Paulina stă cocoțată pe un sac cu covrigi. Scoate de sub fund un covrig pentru ea și unul pentru Bunic. Bunicul încearcă să-l spargă cu dinții. Nu reușește. Paulina îl zdrobește cu ușurință.)

PAULINA: Peste două zile avem parastas pentru Magdău. Eu cu taică-său sintem frați... Nu vă uitați așa cum îl zdrobesc! Sint dinții mei. Unul nu-mi lipsește... Așa a fost tot neamul nostru. Dumneata ai dinți falși, de nu poți?

BUNICUL (minte): Nu, dar... (Paulina, pe deasupra rochiei, își întinde elasticul de la ciorapi.) Stimată doamnă, un lucru nu înțeleg din ce mi-ați spus, dacă nu era vinovat, de ce și-a pus capăt zilelor, e un nonsens...

PAULINA (se încrunță.): Ce e?

BUNICUL: Adică, nu văd logica...

PAULINA: Acum și dumneata, nu vezi logică... Păi de ce s-o vezi? Cine-o vede? Și, adică, de ce ne trebuie nouă ce zici dumneata? După ce l-a arestat am fost la el în pivniță, că acolo l-a închis Firică pînă l-a dus la raion... Plîngea și Magdău și plîngea și Firică, de nu mai știai care-i închis și

care-i de pază. Numai eu nu, eu is-tare... I-am zis să se gîndească la ne-vastă și la copii, că are doi, să nu se lase. El — nu și nu, că scăpare n-are... Că împotriva răului... Era el, așa, cam bolnav la minte, că se tot ducea pe la o casă de rugăciuni, în loc să meargă, ca tot omul, la crîsmă. Slab om, tare slab, că și de înșurat, tot noi l-am înșurat, mai mult cu de-a sila, că altfel stătea rău cu puterînțele... Dumneata cum stai?

BUNICUL (mirat): Cu ce? (Paulina dă din mînd, măsurîndu-l, adică: nu faci nici tu prea multe parale.) Mă întreb de ce-l vizita Vera pe Magdău, aici se naște întrebarea...

PAULINA: Domnule dragă, că te văd om fin și cu credință... Ce-o fost între ei, nu știu. Mă bate gîndul că se sfătuiau, că amîndoi știau ceva... Poate ea s-a dus la Ionu nost' să-i spună de porcii ăia în plus...

BUNICUL: Bine, dar ce interes avea, din moment ce s-a descoperit plusul?

PAULINA: Un interes personal, să zicem... Da, dragă domnule, că te-am văzut vorbind cu Nichita... hoțul, tatăl Verei. Nichita umbra cu fofirlica... (Se uită în jur.) Lumea zice că e turnător. Că de-asta Firică îl mai lasă să fure pește...

BUNICUL: Adică, unde se ducea să spună?

PAULINA: Cum să-ți explic, dragă domnule... el afla ba de unele, ba de altele... și pe urmă se ducea și spunea! Așa au venit ăia în control... De la raion... Că, dacă nu turna el, ăia nu veneau. Să-i fi spus Vera ceva? Nu știu. Poate, ea l-a zădărit.

BUNICUL: Interesant, interesant...

PAULINA: Să vezi ce interesant e dacă bagi covrigul în țuică... (Paulina își ta poșeta și se duce la W.C. Se întoarce mai roște în obraji.) Mulțămesc că ai avut grijă de covrigi. M-am refrișat. Că chiar mă gîndeam: de ce nu stai de vorbă cu ea? N-ar fi mai nimerit?

BUNICUL: Aș sta eu, dacă aș avea cu cine...

PAULINA: Adică, ce vrei să spui? Vrei să spui că Vera nu mai...

(Bunicul încuviințează.)

GURMAȘIN (vine spre Bunic, cîntînd la armonică): Am auzit de la Valera că dumneata cauți pe cineva. Aici, în baltă, numai bizamii se caută între ei, de cînd au fost importați... și bețivii. Eu sint și de export, și pe deasupra... (Se lovește cu degetul la git.) Dar vodca, vodca, știi dumneata cum eră vodca pe vremuri? Ca acum, blana de bizam... rară... Deci, am înțeles că nu mă cauți pe mine...

BUNICUL: Nu caut pe nimeni în mod special. Și mă doare un cap...

GURMAȘIN : Ai băut vodcă de producție locală... Mare greșeală. *(Îl ridică pe Bunic și-l masează apoi la umeri și la cap.)* Noi așa ne vindecăm... Când sintem între bărbați. *(Ride.)*

BUNICUL *(ușor ofuscăt)* : Nu vă supărați, dar îmi pot permite să vă întreb, cu precauțiile de rigoare, cu cine am deosebita onoare... ?

GURMAȘIN : Numai țarul Alexandru Petrovici vorbea așa ! Vină să te fac o troică. *(Îl sărută de trei ori.)* Vasili Gurmașin. ...Sau, simplu, Vasile... *(Se apropie conspirativ.)* Când eram alb, zinkweiss... Mi se zicea Vasilii Vasilevici -s, cu s... adică sudar... adică, domnule... pentru franțuziți. Că restul lumii știe *(conspirativ)* de la bătrînul Tolstoi. Mare corifeu... *(Se uită în dreapta și-n stînga.)* Am venit în 'zece, după un duel. Politic. Și, în optsprezece, m-am stabilit definitiv pe aceste meleaguri. De unde era să știu că și aici va veni *(conspirativ)* ...Rasputin ? Am nouăzeci și opt de ani. Am avut șase neveste și am băut două sute de vagoane de vodcă rusească. Când beau cite un păhărel, mi-e teamă să nu mă întrebe cineva ce-am făcut pînă la revoluția... aia mare.

BUNICUL : Ce să vă întreb ?

GURMAȘIN Dumneata nu știi istorie ? Am fost cazac pe Don. Jandarm european. Am fugit aici, în baltă... Mi-au trimis vorbă că dacă mă întorc, mă reabilitează. Eu ? Eu nu slujesc decît o singură ohrană. Deci, nu mă cauți pe mine... Nu te-au pus să mă urmărești ? Bun, atunci hai să bem un pahar împreună... *(Se uită la Paulina.)* Curat alb... *(Îi întinde sticla Bunicului.)*

BUNICUL *(bea, simte că se sufocă)* : Pu-team să mor ! La anii dumitale, bei spirt ? !

GURMAȘIN *(căt-re Paulina)* : Paulină, dumnealui zice că e spirt. *(Se aude risul Paulinei.)* Cine mai face spirt adevărat, după revoluție ? Apă distilată... Deci, nu pe mine mă cauți. În fiecare an îmi fac casă pe alt grind. Vin apele și-mi iau tot... Eu, vesel, mă duc și-mi iau alte uși și ferestre... Am crezut că mă toarnă. De cînd am plecat din Sankt Petersburg *(își face cruce)* nu m-a mai turnat nimeni... Am auzit că acum, din nou...

BUNICUL : Te-au urmărit vreodată ? Nu înțeleg de ce te tot muți...

GURMAȘIN : Nu m-a urmărit nimeni. Am rămas cu urmărirea și cu fuga în suflet... Eu nu vorbesc, în baltă, decît cu domnii. Ciupercea și Golgea... domni de paie. Au dorinți... dar n-au vîină. Când aveam eu șaptezeci și cinci de ani, trei fete țineam pe-o mîină. Uite așa stăteau, cu bucuțele pe-un braț... și două pe stînga, că stînga mi-a fost

țîiată cu saba. Cînd l-am apărut pe Lenin... Că și pe Lenin l-am apărut. Domnule... Un roman — viața mea... de care n-are nimeni nevoie.

BUNICUL : Cum n-are nimeni nevoie ? Ai venit aici, am înțeles, pentru libertate. Eu am venit pentru o femeie...

GURMAȘIN *(il sărută de trei ori)* : Înseamnă că ești un sacrificat, tinere. Aici, toate femeile sint credincioase pînă te înșală. Pe cite n-am înșelat eu, din teama de-a nu mă înșela ele...

BUNICUL Vera nu m-a înșelat niciodată.

GURMAȘIN Fata lui Virșă ? Eh, ce mai casă mi-aș fi făcut cu ea pe-un vîrf de trestie... Vrei să-ți recit o poezie ? Aici nimeni nu citește poezie. Aici nu se discută decît despre plan și bani. Romantismul, romantismul... Unde e Esenin ? Pușkin ? Că pentru Eminescu m-au bătut doi lipoveni în uniformă, în patruzeci și șapte, de-am văzut stеле verzi. Numai cînd le-am spus cine sint, m-au înconjurat de stimă... Tine-rețe, tinerețe, ai păr alb, dar cum te cheamă ?

BUNICUL Mie, Bunicul îmi zice. Deși unei fete dragi nu-i place cum mă cheamă...

GURMAȘIN : Te-am prins ! Detectiv ! Adică, hoțesti în numele dreptății... Am citit. Am citit. La bibliotecă, numai numele meu și-al Verei ai să le găsești... Cititul ? Ce viață ! Dacă n-ar fi înființat ăstia o bibliotecă populară, mă sinucideam. Dar, stai ! Am înțeles că o cauți pe Vera : de ce mă întreb pe mine, cînd tatăl ei... ?

BUNICUL : El nu știe nimic. Vera a dispărut de două zile... *(Bunicul îl trage pe Gurmașin de umăr și îi arată, în apă, o virșă.)*

GURMAȘIN Pare să fie un om... Adică nu un om, o femeie...

BUNICUL : Om și este... Vera.

(Gurmașin își face cruce și sculpă în stînga.)

GURMAȘIN : A fost ucisă din răzbunare. Pe mine, morții... nu mă impresionează. Am văzut atîția înecați... Pe mine, căscatul știucii mă impresionează incomparabil mai mult. Moartea este un dat al naturii, unul odios, dar atît, pe cînd natura... Te-ai băgat vreodată în apă, în adînc, la vreme de dimineață, cînd se ospătează știucile ? Atunci ai vedea cît de simplu se rezolvă problemele vieții și ale morții... Să nu-mi spui mie că animalele sint iraționale și așa mai departe... pentru ele, viața și moartea au o importanță incomparabil mai mare decît pentru noi... care ne umplem spațiul dintre aceste adevăruri vitale cu mii de fuste, cu va-

goane de spirit, cu războaie, uși și ferestre și legi pe care nu le respectă nimeni (*conspirativ*) la noi. Tinere, nu te superi că-ți spun așa, deși te simt pe dinăuntru bătrîn, să ascuți în adînc trosniturile fîlcilor și să vezi scînteierile coșilor de știucă... Deci, Vera te interesează. Dacă te-ar interesa Paulina... Puștanca asta de Paulina are două guri de știucă... (*Paulina se uită într-un ciob de oglindă.*) Acum nu mai e la căutare femeia... Acum e la căutare săltatul. El e pe primul plan... Vin un an, doi... Cei ce vor să schimbe fața bălții... Tăvălesc stuful, fură viața, n-o trăiesc, apoi pleacă. Proasta de Vera... plătește pentru taică-său. Am văzut-o înotînd zeci de kilometri... Să-l găsească pe Magdău... Parcă morții, în baltă, se lasă găsiți... Păi nu se omoară aici omul ca la Sankt Petersburg, să facă vîlvă. Aici, omul se omoară ca să dispară, în tăcere, așa cum dispare peștele în gura știucii. O femeie ca Vera mi-ar fi trebuit. I-am cerut-o lui Nichita, și m-a scuipat ! Cînd nu-l Paulina acasă, îmi mai petrec timpul cu nevasta nevolnicului de fecioru-meu. Nu face două parale. Mă și mir cum am putut da viață la așa un... Asemenea bărbați nici n-ar trebui să se nască... Auzi, optzeci de ani, și să nu fie bun de nimic !

BUNICUL : Vera inota zeci de kilometri ?

GURMAȘIN : Ce te miri, tinere ? Dacă zici c-ai văzut-o, ce te miri ? Are putere cît trei bărbați, în plus și forma de fus cu care o dăruiește natura pe fiecare putoare de femeie...

BUNICUL : Bine, dar de ce să înoate atît, și mai ales noaptea ?

GURMAȘIN : Senzații tari, senzații tari... Noaptea, femeile ca ea înoată goale... ca duhurile. Totul e să nu-ți fie frică de apă. Să știi s-o calci... Dar, cu mintea mea de filozof, cred că Nichita a pescuit-o de undeva și a băgat-o în virșă... dar ce interes o fi avînd ?

(*Din caldă se aude un țipăt de pasăre. Panaitescu se uită în sus. Bunicul îl lasă pe Gurmașin să-și fabrice țigara lui uriașă și se îndreaptă spre caldă. La capătul scărilor, agitat, Nichita.*)

NICHITA : Vino să vezi. (*Coboară înaintea detectivului. Refac amîndoi drumul pînă la peretele vasului. Nichita desface ușița și scoate de acolo odgonul de care era prinsă virșa, tăiat. Îi arată Bunicului capătul.*) Ce să fac acum ?

BUNICUL : Cînd ai descoperit că odgonul e tăiat ?

NICHITA : Am stat tot timpul aici. Am reparat un lagăr. Mi-am dat seama că ți-ai început investigațiile și mi-am zis să nu-ți stau în cale... Numai pe dinafară a putut coborî cineva în apă, și, cu un cuțit...

BUNICUL (*bănuitor*) : De unde știi că a fost tăiat cu un cuțit ? Foarte bine putea fi tăiat și cu un brici. Specialitatea ta mi se pare că era briciul...

NICHITA : Mă bănuie... Adică, eu aș fi în stare... Se vede doar, un odgon de iută cere un cuțit zdravăn, pescăresc, în orice caz... Adică, dumneata crezi că eu...

BUNICUL : Mi-ai ascuns destule lucruri ca să am dreptul să pun întrebări în plus. Și, pe urmă, singur ai zis că cel ce a omorît-o se află pe vas... Să știi că în calculul crimei nu-l exclud decît pe Alsacian. De ce nu mi-ai spus că e fiica ta ?

NICHITA : N-am vrut să știe nimeni că e fiică de hoț.

BUNICUL : Fără existența cadavrului nu se poate dovedi nici existența unei crime. Și, ce căuta Vera, noaptea, pe baltă ? De ce înota zeci de kilometri ?

NICHITA : Știu doar atît, că era amănită... N-am văzut-o niciodată înotînd noaptea. Poate, cînd eram în tură... Într-o seară, m-a întrebat dacă Gligora are armă. Un glonte trecuse la cîțiva centimetri de capul lui Ciupercea. De unde să știi dacă are armă sau nu ? Ce pot să spun e că Gligora, cu bună-știință, o împingea pe soră-sa, pe Valera, în brațele lui Ciupercea, ca să și-o salveze pe Vera. Gligora s-a lăudat față de mine că Ciupercea n-are decît un salariu, și că dacă i-o dau lui pe Vera are s-o țină ca pe palme... Dar astăzi mai poate un tată să facă ce vrea cu fata lui, s-o dea cui îi pofteste lui inima ? (*Nichita ia de jos un carmac și-l aruncă spre peretele vasului, unde se află un bust de bărbat, așezat pe un butuc. Bustul se sparge.*)

(*La ieșirea din caldă, Bunicul este înțîmpinat de un plutonier-major adjutant, pintecos și jovial. Nu-și dezlipește mina de la chipiu.*)

FIRICĂ : Să trăiți, tovarășe maior, abia acum mi-a spus tovarășul Crițan cine sînteți, îmi cere scuze ostășești că... Am mirosit, din tăcerea tovarășului judecător Ciupercea, din vodca lui... și din amărăciunea celuilalt, că ceva nu-i în regulă pe vas. Și atunci tovarășul președinte de C.A.P., Crițan, mi-a zis să nu mă deranjez, că vă deranjați dumneavoastră. Cum să nu mă deranjez ? Știi zilala aceea, ochiul stăpînului îngrășă... Or, eu, aici, pe linie de miliție, raportez cu respect, sint... (*Se recomandă.*) Plutonier-adjutant Firică Celestin. Mi s-a tăiat respirația cînd am auzit că sînteți aici. Că, unde apăreți dumneavoastră, răsare cîte o crimă, chiar dacă pînă atunci... Că am auzit la București, să trăiți, de la un superior, că v-ați dus de sărbătorile de...

după Crăciun, cele de iarnă adică, da, ca să vă facă plăcere vi s-a adus o crimă din alt oraș, să fiu mai exact de la granița cu orașul vecin, că cei de acolo, știți, în noaptea de Crăciun, nu le ardea de...

BUNICUL : Așa s-a întâmplat probabil și acum, tovarășe plutonier. Cineva a transferat o crimă aici, ca să-mi facă mie plăcere... Numai că, te anunț, nu-mi face nici o plăcere.

FIRICĂ Cine a îndrăznit să facă asemenea glume, în sectorul meu ?

BUNICUL (*ridică din umeri*) : Stimată coleg, Vera, Vera Varlaam, a dispărut. E prematur să spun că e vorba de o crimă, deși anumite date mă fac să fiu circumspect...

FIRICĂ Tovarășe maior, dar eu am văzut-o acum două zile, mai exact la orele douăzeci și unu și treisprezece minute. Mergea la pescuit. Lucru straniu pentru o femeie, dar, în ultima vreme, acest sport tot mai mult a cuprins tineretul nostru drag și atât de înarmat pentru...

BUNICUL : Dragul meu coleg, că mergea noaptea la pescuit am mai auzit, dar, personal, am dubii serioase că pescuia pește.

FIRICĂ : Tovarășe maior, la noi nu se poate pescui altceva. Și, pe urmă, eu cred omul pe cuvânt... dacă a zis că merge la pește, adică eu de ce să nu cred ! ? Aici, omul e ca pasărea, cînd spune că zboară, zboară... Dar văd că aveți convingerea că, într-adevăr, în sectorul meu s-a putut petrece o... Cred că cineva vrea să glumească cu pensia mea, tovarășe maior... mai am patru luni. Tocmai în aceste patru luni... Știți că de la noi se iese ușor la pensie înainte de limită, dar la limită de vîrstă... Tocmai în această limită de vîrstă mă aflu eu. Dacă vă face plăcere și-mi permiteți, pot să am o părere personală, tovarășe maior... Dar știți, la noi, părerile personale... Eu cred că se ducea la Gligora. (*Arată cu capul spre tînr.*) Stăteam într-o seară la bufet. Știți, la bufet mai auzi ba una, ba alta... Oamenii, la băutură, se laudă, mai spun și adevărul... Bufetul, la noi, seara, e inima satului, și cum se poate ca din această inimă, aflată în perimetrul meu, să lipsească Firică ? Din bufet, trecînd pe lângă mine, au ieșit Gligora și Vera. Nu m-au văzut, tovarășe maior... Vă jur... Eu nu intru în bufet decît în afara orelor de serviciu, și numai civil. Nu m-au văzut. „Vin și eu la noapte” — a zis Vera. Am ieșit și am pîndit la canal. După un timp, apare Vera... Se urcă într-o barcă. Vîslește. Eu, iute, în barca miliției, și, după ea... După o cotitură, am pierdut-o din vedere. La cîteva minute, i-am zărit barca... bar-

ca, goală. Ba nu, să trăiți, tovarășe maior, în barcă erau hainele ei (*conspirațiv*) și cele intime... Le-am inventariat. M-am întors cu barca la mal. Deodată, văd pe cer o pălălaie... M-am uitat la ceas : zece și treisprezece minute. Peste cîțva timp, altă pălălaie... Mă uit la ceas : unsprezece și treisprezece minute. Ce să fie ? — mi-am zis. Și-am așteptat. Spre dimineață, văd barca Verei. Ca din întâmplare și eu pe acolo, o întreb : „Unde-ai fost, fată, ai început să umbli ca lunaticii ?” „Au găsit niște porci inecați și le-am dat foc, să nu se iște vreo molimă... Am semnat procesul-verbal. Sau poate vrei să-l vezi ?” — mă întreabă ea. De ce să mă uit eu la procesul-verbal ? Eu cred omul pe cuvînt. Și chiar că nu m-aș fi uitat dacă nu mi-l vîra sub nas. Era în regulă... Cu toate astea, vă întreb eu, tovarășe maior, că am și eu experiență de diletant... Cum s-a dus ea la Gligora, goală ? Că doar n-am avut orbul găinii... Vă jur... Și, pe urmă, primul foc a fost aprins pe apă. Foc de trestie... Am nasul format. Cel de-al doilea... Cu toate astea, a doua zi, adică în aceeași zi, de fapt, Crițan a zis că nu-mi fac treaba ca lumea. Că o bandă de hoți au furat, cu o seară înainte, treisprezece porci (*se încrunță la cifră*), că patru s-au inecat și le-au dat foc... Ce să mai înțeleg ?

BUNICUL : Interesant... Adică, hainele în barcă... Un foc pe apă... Altul...

FIRICĂ : Exact, tovarășe maior. Numai că nu sînt sigur că cel de-al doilea a fost pe uscat. În orice caz, au fost două focuri... Tovarășe maior (*Firică se uită în jur*), așa avea și eu o chestiune personală... Cu Vera, să nu vă faceți griji, apare ea. La noi s-au întors oameni, dați dispăruți, și după doi ani. Se îmbată, pleacă, se întorc, fug cu cîte unul în baltă, stau tot sezonul, apoi... Știți, eu mă ocup cu ordinea, n-ar trebui să mă amestec în pescuit. E o rușine, tovarășe maior ! Știți, înainte, peștele și fasolea — mîncarea săracului. Acum... Se extermină peștele în baltă... În cîțiva ani, nici n-o să-l mai vedem la chip. Poate acolo, la București, puneți o vorbă bună... Pentru pește. Un jaf, asta fac acum... Nu se respectă lunile pentru depus icrele, ochiurile la plase sînt cu zece centimetri mai mici... Puietul... Vă pot raporta că știu un loc unde sînt îngropate zece tone de puiet. Nici măcar nu fac făină din el... Le e frică. Legea zice una, și ei... Eu am încercat pe cale ierarhică... Mi s-a zis că dacă mă amestec ies la pensie înainte de vîrsta-limită. Într-o zi, am văzut o lotcă cu crapi. Își lăsau icrele în barcă, și masculii își aruncau lapții tot acolo,

crezind, prostii, că din ce fac ei va ieși puiet... (Se șterge la ochi.) Am plins, tovarășe maior... Nu v-aș fi povestit, dar la cherhana m-am întâlnit cu Vera, și mi-a zis: „Plîngi, tovarășe Firică, pentru niște pești care mor, și mor oameni nevinovați și nu-i plînge nimeni...”

BUNICUL (interesat): Cînd ți-a spus asta ?

FIRICA (se gîndește, apoi scoate din buzunarul de la piept un carnet): Acu șase luni și treispe zile...

BUNICUL: Magdău cînd s-a înecat ?

FIRICA (se uită în carnet): Un an și douăzeci și trei de zile...

BUNICUL: Interesant, chiar foarte interesant !

FIRICA (își duce o mîină la pîntec, spe-riat): Emoțiile, bată-le norocul ! (Fuge spre W.C.)

PARTEA a II-a

Puntea vasului. Se aude un cîntec de privighetoare. Bunicul se uită în jur. S-a inserat. Se îndreaptă spre prova. În drum se întilnește cu Apostov, căpitanul vasului. Căpitanul are în mîină o carte.

APOSTOV: Tovarășe maior, îmi pare rău că n-am știut... Nichita mi-a spus... dar el, tot ce spune, spune cu întîrziere, și tot ce face, face înainte de a gîndi...

BUNICUL (zîmbește): Și ce v-a spus cu întîrziere, și mai ales ce-a făcut înainte de a gîndi ?

APOSTOV (se reazemă de balustradă): Că sînteți maior, că Vera a dispărut de două zile... Răspuns la prima întrebare. Dar nu s-a gîndit, înainte de a vă trimite telegrama, că totul ar putea să fie o simplă spaimă de-a lui. Nu-i prima dată cînd Vera lipsește de acasă. După cîte știu, e majoră... Și, pe urmă, avem forțe locale, slavă Domnului... V-am văzut stînd de vorbă cu tovarășul Firică. Acum patru ani, a prins o știucă cu un biban în gură. E singura infracțiune pe care a descoperit-o în baltă... Și, dacă ați stat de vorbă cu el și cu alții, mi-am zis că ar fi timpul să stați de vorbă și cu mine, mai ales că mă așteaptă o noapte albă... Am două capitole de învățat la... geografie.

BUNICUL: Adică dumneata, tovarășe Apostov, sincer crezi că Nichita m-a deranjat de pomană ?

APOSTOV: Nichita e la ananghie... I-au pus în vedere că-l desfac contractul de muncă, pentru deseale lui abateri. Și atunci v-a chemat... Să-i ridicați și lui moralul, și să-l temperați, prin personalitatea dumneavoastră, pe al altora. Desigur, trebuia să invente o poveste și, ca orice artist, cum se socotește el, a inventat una dramatică.

(Bunicul se uită la cărți.)

BUNICUL: Dar văd că citiți, vă preocupați problemele de geografie, de fizică...

APOSTOV: Fără geografie, te pierzi și în baltă... Fără fizică, e greu de descifrat mecanismul visului... Or, visul meu nu vrea să moară aici, iar visul visului meu ar dori să umble cu o navă de cel puțin două mii de tone, pe Atlantic. Că, pînă la Pacific, mai am de dat trei examene din clasa a douăsprezecea, și patru ani de examene pentru cel de-al treilea vis, că-l am și pe-al patrulea... Să ajung căpitan de cursă lungă. Tata și mama n-au știut carte. Ca lipovean, mi-au hărăzit meseria știută de ei, numai că mie ursitoarele mi-au zis, la naștere, să hotărască singur...

BUNICUL: Ale naibii ursitoare...

APOSTOV: Socialiste, tovarășe maior... S-au indoctrinat și ele. Numai că eu bat din gură ca un școlar ce sînt, în timp ce profesorul tace... Și, cînd profesorul tace, înseamnă că răspunsurile mele nu sînt bune.

BUNICUL: Răspunsurile nu sînt rele. Aș zice că ursitoarele alea ale dumitale s-ar putea să aibă dreptate. Dacă tac, motivul este altul : am sentimentul că mi se ascund foarte multe... Ca să fiu sincer, cred că și dumneata îmi ascunzi ceva.

APOSTOV: Eu ? Cum să nu vă ascund ? V-am ascuns că împotmolirea am provocat-o eu... Nichita crede că pricina împotmolirii este el. Dacă așa vrea el, să creadă... În schimb, eu cred că de vină este examenul de mîine... Cînd să învăț ? Tovarășii de la Navrom, cum te vād dormic de examene, cum fîți jau o cursă în plus, să-ți treacă pofta. După ei, unul care vrea să fie căpitan de vas trebuie să aștepte întii

pensia, și apoi... Dumneavoastră, cren-deți ce vreți...

BUNICUL Eu cred, tovarășe Apostov, că s-ar putea tot atât de bine să vă fi pus amândoi de acord. Când două interese coincid... Ascultă, nu vrei să includem în această înțelegere posibilă și al treilea interes? Al meu, de exemplu... Când am deschis cartea de geografie, am dat de harta Japoniei. În clipa aceea, am înțeles că știu despre Japonia incomparabil mai multe lucruri decît despre fata lui Nichita, cu toate că nu o dată m-am lăudat că Varlaam mi-e prieten...

APOSTOV : Tovarășe maior, dacă Ciupercea și Golgea nu v-au spus mare lucru, înseamnă că mare brînză nu știu nici eu. Cu toate că s-ar putea ca și aici să mă înșel... Dar ce-ați spune de niște rasol de șalău, cu cartofi și mujdei... la mine în cabină? Poate, după un pahar de molan, memoria să se îmbogățească...

BUNICUL : Dragul meu, dar...

APOSTOV : Tovarășe maior, acum mai bine de doi ani eram pe „Vulturul“...

O barcă pescărească. Apostov e la cîrmă. Pe barcă scrie „Vulturul“. În barcă sînt Magdău și Vera. Vera se ridică brusc și face un gest în urma căruia barca se descumpănește. Apostov o amenință. Încetinește motorul. Apoi citește din nou într-o carte de geografie.

VERA Și ce crezi, că Dumnezeu are să coboare de unde zici dumneata că e, ca să-ți dea dreptate? Dacă pe el îl aștepți, o să infunzi pușcăriia din pricina altora... Și eu n-am să te las, așa să știi! Și mai termină cu gărgăunii ăia sîmbetiști, că nimeni n-o să-ți hrănească copiii, în locul dumitale! (*Barca intră într-o salcie. Toți cad în apă. Apostov înoată după carte.*)

Cabina lui Apostov. Un hamac, o măsuță cu resturi de pește și o sticlă de vin. Două scăunele.

APOSTOV : S-ar putea să fie și acum în stuf, la porci. Când te știi copil de hoț, ar trebui... Nu e bine să fii mai cinstit decît alții. Or, ea asta a vrut să dovedească tuturor, că e cinstea întruchipată...

BUNICUL : Și crezi că era mai cinstită decît alții?

APOSTOV : Adică, de ce era, și nu este? Nu înțeleg... (*Lasă farfuria din mînă, pe masă.*)

BUNICUL : Vera e moartă, tinere... Și, pentru că ți-am spus acest adevăr, pe care sincer presupun că nu-l știai, aș vrea să te întreb de ce Nichita a stricat motorul taman aici, și de ce dumneata n-ai împotmolit „Pescărușul“ în altă parte?

APOSTOV (*mută farfuria, nervos, pe masă*) : S-a dus examenul! (*Se ridică și se plimbă, doi pași înainte, doi pași înapoi. Stă citiva timp cu ochii închiși, apoi îi deschide.*) Tovarășe maior, te-aș invita să vezi casa lui Crițan din sat : patru pereți, o fereastră, și o lotcă pe mal... Dacă te duc la București, într-un anumit loc, ai să vezi o altă casă, cu etaj. De ce nu și-a făcut-o aici? De ce vrea să se rupă de noi? Doar e lipovean ca și mine, ca și Nichita... Știu ce înseamnă calomnia, și eu nu mă joc cu legea. Eu vreau să ajung stăpînul Pacificului, nu al bălții, ca el, deci n-am nici un interes, și nici timp nu am să zugrăvesc pe cineva în negru, dacă nu o merită. Păi și-a făcut casă acolo, că nu-i mai e dragă balta. Și, din clipa cînd a înșelat balta, a înșelat și oamenii, și cu oamenii pe care i-ai înșelat nu mai poți trăi... Eu nu spun că a furat. A muncit cît trei, și merita să cîștige cît trei. El, altceva a furat : a furat încrederea străbunilor, și cinstea lor față de avuția bălții... Asta a furat-o. Pentru el, balta nu mai e patria, cum e pentru noi... Omul, altădată numai lacom, astăzi a devenit de zece ori mai lacom, și hoțul, de zece ori mai hoț. De vină nu-i numai el... Cei ce primesc planul îndeplinit nu știu, și dacă știu, puțin le pasă, cu ce jertfe se îndeplinește. Pentru ei, fața icoanei, cea pictată, contează, nu cealaltă, fără de care pictura n-ar avea pe ce să se țină... Cine face planul e boier, își face casă cu fundație de beton și fier, are cărămidă și tot ce vrea... și atunci bietul pescar, ca să și-l facă și el, își bagă nasul și în vîrșa prietenului, și în rezervația statului, doar și el e stat, nu-i așa? Iar seara se îmbată toți împreună și rîd, întrebîndu-se care dintre ei e mai deștept. Cine vrei și cine nu vrei își hrănește motoarele cu benzina statului. Ia întreabă-l pe Golgea de ce petrece cu fetele noastre și nimeni nu se leagă de el? Vera a cunoscut, prin tatăl ei, un hoț în casă, și n-a mai vrut să aibă de-a face cu hoții în afară... Să nu crezi că ea nu știa că era înfiată de propriul ei tată, de ochil lumii. Știa. Și, pentru că știa, voia să fie mai cinstită decît toată lu-

mea. Cîntea ei era ca un drapel pe care îl purta oriunde se ducea. „Uite, iar vine zîua Republicii” — spuneau despre ea... Dar ea iubea balta și oamenii de aicea, ea nu voia să se salte pe umerii altora. Ea voia rînduielele astea noi, respectate. Nu numai în spirit, ci și în literă. Prea multe voia, pentru o fată de hoț... Și, eu nu cred că a murit. Tot ce se poate, ca mine să ne aștepte la mal cu drapelul...

BUNICUL : Tinere, tinere...

(De afară se aud risete, aplauze și țipete. Apostov se uită de la ușă.)

APOSTOV : Gurmașin... Țsta zic și eu că a trăit. Uite, baba aia de lîngă Paulina e cea de-a șasea nevastă... Zice despre el că acum douăzeci de ani a bătut suta.

Puntea vasului. Bunicul șade pe o ra-niță și își aprinde o jumătate de țigară. Panaitescu îi fierbe, într-un ibric, cafea.

PANAITESCU *(amestecînd în ibric)* : Maestre, s-a întîmplat ceva cu detectivul acela mic, periscopul dumitale. *(Panaitescu își duce un deget la creștet.)* Eu cred că s-a defectat. Ne apropiem de miezul nopții, tiptil... Sforăitul pasagerilor e egal, nimeni nu vrea să fugă de pe vas, de unde bănuiesc că presupusul criminal, sau e nesimțit, sau, pur și simplu, e mai șmecher decît noi... sau nu avem de-a face cu un criminal... Adică de ce să nu luăm în brațe și ipoteza asta? Mai ales că mi-e frig... *(Își freacă miinile.)*

BUNICUL *(își bea cafeaua)* : Că este vorba de o crimă, nu mă îndoiesc, Panaitescule. Dar ce fel de crimă, din ce categorie? Uite ce tirziu răsare luna...

PANAITESCU : E o criminală și ea, maestre... Ce-o costa, să iasă mai repede? Mai vedeam și noi mișcarea... Așa, cu becul ăsta nenorocit, din virful catar-gului... Și, pe urmă, de ce să nu fiu cinstit? Mie nu-mi place apa... așa, întînsă... Dacă fosta mea logodnică, acum mai bine de...

BUNICUL : Să lăsăm, anii n-au importanță...

PANAITESCU : Că bine zici... Dacă nu dorea să-și petreacă concediul cu mine în baltă, azi era soția mea, aveam o droaie de copii, și nu mai umblam după dumneata ca un cîine de pază... de parcă n-ai avea un ul. Parcă dumitale-ți place? Aiurea!

BUNICUL : Ai să rîzi, Panaitescule, dar îmi place. Unde mai vezi la București o asemenea lună și-un asemenea cor?

(Un cor abia auzit.) Nu se iubesc, și cu toate astea cîntă împreună...

PANAITESCU : Parcă-s singurii...

BUNICUL : În schimb, dacă eu mi-aș fi adus nevasta aici, sînt sigur că nu m-ar fi părăsit...

PANAITESCU : Parcă pentru asta te-a părăsit? Te-a părăsit, colega, pentru că a fost rea de muscă, primo; secundo, dumneata îi dădeai mai mare importanță cîinelui, decît ei... Așa sînt unii oameni, comunică cu cîinii mai bine decît cu semenii lor... Dar, altfel, frumoasă femeie! Dumnezeu s-o ierte.

BUNICUL : N-am priceput niciodată de ce trandafirii de pe mormîntul lui Isbășescu s-au încolăcit cu trandafirii de pe mormîntul ei...

PANAITESCU : Iubirea de dincolo, maestre... Dar mă mir cum un asemenea fleac poate fi descoperit de un criminalist vestit. Așa ceva pot înțelege numai oamenii de cînd...

BUNICUL : Ce frumoși trandafiri... Nu-ți face impresia că fosta mea soție semăna puțin...?

PANAITESCU *(se uită spre fata care cîntă împreună cu Paulina și cu nevasta lui Gurmașin)* : Semăna, și cred că nu numai la figură... În locul dumitale, pentru că tot am căzut în impas, altfel n-am discuta fleacuri, aș strînge șurubul și cu Gligora și cu soră-sa. Primo, porcul cu litera străină a fost găsit în turma lui, secundo... Și, ca să nu stea nimeni în drumul lui spre săltare... A doua supoziție, că am două. Primo, răzbunarea, secundo, cineva din anturajul lui Nichita n-a putut să-i facă felul și atunci a lovit în cine a avut el mai drag...

BUNICUL : Dragul meu, pe mine mă interesează de ce a dispărut servieta lui Dezideriu. Cînd am trimis cîinele în restaurant, servieta era la el, apoi a venit Dezideriu la mine, fără ea. În timp ce stătea de vorbă cu Paulina, am trimis din nou cîinele. Privește. *(Bunicul, la lumina unei lanterne, îi arată, din diferite poziții, un diapozitiv.)*

PANAITESCU : O fi sub fundul cuiva, sau pur și simplu Alsacianul și-a pierdut calitățile de fotograf... Cum naiba să nu ți le pierzi? Pe masă, zeci de fleici de porc, or, la București, dumneata l-ai ținut cu salată și morcov... Are și bietul cîine dreptul să fie cîine. În schimb, în timp ce dumneata erai la Apostov, uite ce-am găsit în traista lui Nichita. *(Scoate din rucsac un cuțit marinăresc.)* Parcă zicea că numai cu un asemenea cuțit cineva putea tăia odgonul. *(Face sandvișuri cu șuncă de Praga.)*

BUNICUL : Ai fi ajuns un mare detectiv, dacă nu te-ai fi grăbit întotdeauna să

legi unele de alte soluțiile cele mai simple... Tăierea odgonului intra și în socotelile mele, dar nu așa de repede. Criminalul s-a grăbit, și asta mă pune pe gânduri... Dispariția corpului delict l-a liniștit, și probabil acum bea vin de Niculișel sau sforăie undeva. Apropo, unde ai găsit șunca asta? E chiar de Praga?

PANAITESCU: Vinzătoarea de la magazinul din colț... Mai vine la mine la televizor... Filme poliștiste... În ultima vreme, tot mai rar. Când vine șunca, așază afară, la ușă, un steguleț cehoslovac, și atunci... Pe cai, Panaitescule! În două minute, sint în papuci. Fără relații, n-ai mai mânca dumneata acum tartinuțe cu unt... La vârsta noastră, este mai mult decât indicat să ai prieteni un farmacist, un vânzător la alimentara, de preferință femeii... și un preot. Nu din pricina credinței, din cauza locurilor de veci. (*Bunicul înghite greu.*) Mă mir că nu ți-a stat rasolul în gît, maestre...

BUNICUL: De unde știi?

PANAITESCU: Parcă nu se simte după miros? Altfel miroase mușdeii pe șalău, și altfel pe crap... Ah, maestre, dacă și pe lumea aialtă ar fi viață... Nu cred să nu fie... Și, dacă este, e de neînchipuit să nu fi înflorit și acolo infracțiunea. Ți dai seama ce trai am duce? Am deschide un cabinet particular de detectivi, cred că nici un sfînt n-ar avea nimic împotriva. Au și acolo tot interesul ca ordinea să fie ordine, nu-i așa? Închipuie-ți o urmărire pe un nor de catifea... Sau un infractor pescuind în rezervația sfințului Petru.

BUNICUL: Închipuiți, dragul meu, închipuiți...

PANAITESCU: Deșarte, Bunicule, parcă nu știi? Am fost de două ori la Universitatea populară. Am nimerit exact cînd unul lovea cu bita în lumea de Apoi. Adică, el a fost acolo, el știa... În schimb, știu cu precizie că dacă Ciupercea a ieșit și fumează nervos, ar fi cazul ca eu să-mi încep investigația în altă parte, ca să-ți crez dumitale condiții să-ți repari periscopul...

(*Ciupercea se apropie de Bunic.*)

CIUPERCEA: Ceva nou, tovarășe maior? Am ieșit afară, mă sufoc, și pe urmă un sentiment ciudat mă urmărește de cînd mi-ai povestit... Îmi apare mereu în fața ochilor... Parcă e vie... Uite, și acum! A dispărut... Parcă vrea ceva... Parcă vrea să ne grăbească... Să ajungem mai repede la niște concluzii...

BUNICUL: Liniștește-te, dragul meu, simple vedenii sau, poate, nu chiar atît de simple... Spun „nu tocmai atît

de simple”, deoarece în meseria noastră, pirdalnica de conștiință ne ia mereu la întrebări. Nu vrea să țină cont că avem destui superiori, ea vrea să fie superiorul suprem, și uneori ne apare într-o stare materială, ia chip concret, ca în cazul dumitale, chipul ei... Ești om de meserie, dragul meu. La ce concluzii să ajung? N-am la îndemînă nici măcar o potecă solidă, să mă strecur spre adevăr... Sint la o întretăiere de nenumărate drumuri. Pe care să-l aleg? Și, înainte de a alege, am datorii să nu mă pripesc... Știi, la fel de bine ca și mine, ce înseamnă să o iei pe un drum greșit! Cantitatea de muncă aflată în urmă te îndeamnă, nu o dată, să perseverezi în greșeală, și asta de multe ori fără să-ți dai seama... Or, eu am vârsta cînd nu mă mai pot întoarce înapoi la fiecare pas... Pe urmă, mă bucur că ești bîntuit de himere. Poate să fie o simplă coincidență, dar numele dumitale a fost rostît pînă acum de nenumărate ori, și n-aș putea spune că la...

CIUPERCEA (îi ia vorba din gură): ...la modul laudativ. Nici nu-i de mirare. Un om care și-a luat riscurile meseriei mele este obligat să suporte și riscul de a fi înjurat pe nedrept. Sint convins că s-au spus pe seama mea vrute și nevrute... În acest raion, am condamnat nu puțini pungași, am chemat la ordine destulă lume, și cum aici aproape toți sint rude între ei, nici nu mă mir...

BUNICUL: Deci, nu întrevezi nici o posibilă eroare personală în problema Verei...

CIUPERCEA: N-am spus asta. Relațiile dintre mine și Vera au fost mai apropiate, dar n-au evoluat într-atît încît să mă ofer ca parte culpabilă...

La țârm oprește o barcă cu motor. Din ea sar Crișan, Ciupercea, Vera. Îi așteaptă trei țigani: un viorist, un clarinetist, un toboșar. Gligora, aflat și el pe țârm, se miră cînd îl vede pe însoțitorii Verei. Se joacă cu cuțitul, aruncîndu-l cu virful spre pămînt. Vioristul încetează să mai cînte. Se uită la Gligora. Acesta înclină din cap. Vioristul cîntă. E limpede, Gligora o aștepta pe Vera singură. Într-o frigare de lemn se prăjește un purcel. Crișan scoate din apă, cu o frînghie, o damigeană de vin. Gligora a rămas pentru o clipă singur cu Vera.

GLIGORA: Credeam că vii singură... Te-am așteptat. Mi-am legat visurile de seara asta... Seara asta, pe care am dorit-o atîta!

(Vera tace și se îndepărtează. Crițan așază bucăți de purcel în blide. Toarnă vin. Cîinii mîncă și ei. Se aude, ca un cor ciudat, grohăiturile porcilor aflați în stuf. Brusc, Crițan își aduce aminte de ceva).

CRITĂN Gligora, hai, mă, să vedem turma aia de care ai zis...

GLIGORA : Care turmă ?

CRITĂN Aia cu porcii bolnavi. *(Gligora se îndreaptă spre barcă.)* Să nu faci scandal, auzi ? În loc de un purcel, îți dau doi. Din turma mea. Și vinul ți-l plătesc, și țiganii... Hai în barcă. Lasă-i singuri. *(Barca se îndepărtează.)*

CIUPERCEA : Ne-au lăsat singuri... De fapt, pe drum mi-a spus că vrea să vadă nu știu ce porci. Înainte de a ne întîlni cu tine... Am simțit că și-a schimbat gîndurile. De ce n-ai protestat că ți l-a luat pe Gligora ? Sint convins că pe tine te-a așteptat.

VERA : Am crezut că protestezi tu. Nu era mai firesc ? Dar știu de ce n-ai protestat : te-ai obișnuit să te lași copleșit de recunoștințe... Or, Crițan pentru asta te-a și adus, ca să-ți fie recunoscător...

CIUPERCEA : De ce mă iei așa ? A fost o vreme cînd îmi spuneai pe nume...

VERA : Vremea aia a trecut. Dar nu și gîndurile mele bune pentru tine. Ai căzut în vîrșa lor... Tot așa cum a căzut Magdău în plasa ta... cu documente țesute cu tot. Te vor pierde... Și-mi pare rău. Cînd ai venit, am crezut că pasărea rară a dreptății și-a făcut cuib în baltă... Pentru asta ți-am și spus pe nume. Pentru asta te-am și iubit, tovarășe judecător... N-am știut că sînt un biet puiet făcut să rămînă în talie-nele lui Crițan.

Puntea vasului.

CIUPERCEA : După un sfert de oră s-au întors ; Crițan și Gligora... Gligora ți-nea cîrma, de unde am înțeles că n-a vrut să-l ducă pe Crițan la turmă, și nici să ne lase singuri... Dacă vrei să mă crezi, nici nu știu de ce am acceptat invitația lui Crițan. Era simbătă. Mi-am zis că am și eu dreptul la o după-masă de odihnă. Și ideea că mă puteam întîlni cu Vera... De fapt, m-am surprins nu o dată gîndindu-mă la ea, și ceea ce mi-a reproșat că acceptam drept recunoștință nu era altceva decît, dacă mă gîndesc bine, bucuria posibilă de a o revedea... Nu-mi vine să cred că a murit. Și, pe urmă, afrontul în privința lui Magdău... A-

casă, am reluat dosarul lui. Nu mă apasă conștiința. Actele dovedeau... Or, eu nu judec cu sentimentele, eu judec după dovezi. Și, dovezile erau împotriva lui. Cred, tovarășe maior, sint chiar sigur, că mi-a sugerat o analogie între Magdău și viitorul ei, se vedea ajunsă în situația lui... dar cine avea interesul s-o facă, și mai ales de ce ?

BUNICUL : Mi-ar părea rău, dragul meu, să te fi folosit cineva drept paravan. Termenul e dur, dar e singurul care îmbracă exact gîndul meu. A murit o fată. Și cred că a murit ca să apere un adevăr, și să scoată altele la lumină... Și n-a ajutat-o nimeni, nici măcar dumneata, care, am înțeles, aveai și sentimente oarecum deosebite față de ea. Poate mă hazardez și eu...

CIUPERCEA : Tovarășe maior, cunosc oamenii de-aici... fac multe prostii, dar nu omoară. Iar dacă ea a fost omorîră, atunci a fost omorîră de oameni străini de aceste locuri. Dacă ți-ai construit pista pe spusele lui Nichita, atunci să știi că ți-ai construit-o pe nisip mișcător.

BUNICUL : Niciodată nu plec de-acasă fără ciment, dragul meu. Nici mie nu-mi plac castelele de nisip : se dărîmă și ele, și te înghit și pe tine... Dar nu înțeleg un lucru : totuși, de ce v-a lăsat Gligora singuri, de ce s-a dus cu Crițan ? Am înțeles că o iubea pe fata asta...

CIUPERCEA : A lăsat doar impresia că o iubea. Dacă ar fi iubit-o, n-ar fi plecat. Nu ne punea țiganii la dispoziție, și nu ne lăsa să ne înfruptăm din bucatele lui. Eu, cel puțin, n-aș fi procedat așa...

(Se aude un foc de armă. Din înalt cade un cormoran. Gligora suflă prin țevile armei și se uită la Ciupercea.)

Un bec aprins, în vîrful catargului. Gurmașin se află la jumătatea stîlpului de lemn.

GURMAȘIN : Ai vrut să mă sperii, țincule... Gurmașin nu se sperie. Nu-i el omul... Nici nu ți-ai desprins bine gura de la sfîrcul maică-ți, și ți-ai și cumpărat armă ! Pe vremea mea, se zicea că cine are armă de foc, sau nu e cazac, sau și-a cumpărat o bărbăție de metal... Eu cred, țincule, că tu nu ești cazac.

(Asistența ride. Pe ușa restaurantului apare Ciupercea. Se uită roată. Il vede pe Gligora cum desface țeava de la arma

de vinătoare și se încruntă. Sus, pe cartarg, Gurmașin se clatină. Femeile țipă. Ciupercea este atras și el. Bunicul se apropie. *Lingă el vine Gligora.*)

GLIGORA A pus pariu cu Paulina (*il lovește pe detectiv cu cotul*) că dacă se urcă pînă sus, îi plătește pariu în natură...

(*Paulina chicotește și zdrobește în dinți un covrig. Gurmașin mai urcă puțin, apoi se preface că nu mai poate, că e gata să cadă. Se aud ahuri și ofuri. Tinerește, Gurmașin se urcă apoi pînă la pasarelă.*)

GURMAȘIN : Ei, ce mai zici, Paulină ? Uite bănuțul ! (*Îi aruncă în poală un bănuț de aramă. Femeia își strînge picioarele și prinde banul.*) Vezi să nu se trezească nevastă-mea, Paulină, că, geloasă cum e, bag mina în foc, pune și ea pariu, și o ancoră la două vase e prea puțin...

GLIGORA (*vrea să meargă spre locul lui, dar îl vede pe Ciupercea ; Bunicului*) : Am văzut c-ați stat de vorbă cu el. Poate v-a spus ceva despre mine... După cum ați discutat, am înțeles că-mi vine și mie rîndul la pălăvrăgeală... dar degeaba a zvonit el că eu aș fi tras cu arma un glonte pe lingă căpățîna lui. Eu, dacă trag, trag unde trebuie, nu stric cartușul de pomană. În armată, din cinci mii de cartușe trase la instrucție, nici unul n-a ieșit din cerc. De ce-aș fi scos din cerc țeasta lui ? Nu mi-e dragă și nu-i de aur... dar eu nu sperii și nici nu omor oameni. Numai porci.

BUNICUL : Apropo de porci, că tot veni vorba despre ei, cîți porci în plus ai în turmă ? Dar te rog să-mi răspunzi cu precizia cu care mi-ai spus că tragi cu pușca...

GLIGORA : Două mii (*ride*), dacă vrei mai puțin, vă spun mai puțin, dacă vrei mai mult, n-am nimic împotriva...

BUNICUL : Nu, nu, știu ce e armata, și mai ales o țintă, ai tras binișor, dacă n-aș fi prea exigent, aș zice chiar foarte bine. Cifra e pe-aproape... cald, cald, pînă la fierbinte, cum se zice...

GLIGORA : S-o crezi mata... Adică, eu arunc o vorbă, și dumneata o lei de bună ? Dumneata ești primul milițian care crede de la început ce i se spune... Eu aș sta, m-aș mai gîndi, aș pune în cumpănă...

BUNICUL : De exemplu, motivul acela pentru care Vera căuta la dumneata un surplus de porci... Crezi că acest adevăr ar trebui să-l pun în cumpănă, nu ?

GLIGORA : Acest adevăr mai trebuie și dovedit. Or, din cîte am înțeles, nu mai are cine să-l dovedească...

BUNICUL : Ce să dovedesc ? Că, într-o anumită zi, o așteptai cu un purcel la frigare ? Că ai angajat trei... (*își caută cuvîntul, ca să nu zică țigani*)... lăutari, că damigeana era legată cu...

GLIGORA Era purcelul meu...

BUNICUL : Nici eu n-am zis că era al statului, numai că asta înseamnă că, pe lingă turma cooperativei, dumneata, de fapt, mai păzești una, sau, de ce nu, două...

GLIGORA Fiecare porcar are în turmă și cîțiva porci de-ai lui. Ai văzut cioban care să n-aibă în turmă și oi personale ? Este adevărat, atunci am așteptat-o pe Vera. Am vrut să-i cer mina... Să-i spun tot... Mi-am petrecut tinerețea și mi-o petrec în baltă, între guițaturi și scîrnă de porc. Și eu miros a porc, oricît m-aș spăla... M-am dus odată la Brașov, mi-am cumpărat haine noi, am făcut șapte băi, cu săpunuri parfumate, și știi ce mi-a spus una, după ce i-am plătit cinci sticle de șampanie și mirosea a mujdei de la o poștă ? Că în jurul ei plutește un miros de porc ! Am așteptat-o singur pe Vera, și a venit cu el. El miroase a altceva... Crișan dinadins a vrut să-i lase singuri, ca să se întindă cu el... Dacă nu era Crișan acolo, aș fi știut în ce țintă îi stă glontelui bine.

BUNICUL : Dar porcul însemnat cu altă literă decît cea a cooperativei, al cui era ?

GLIGORA Cine v-a spus ? Numai Vera vă putea spune... Deci, Vera n-a murit... În afară de ea, nu știa nimeni. Deci, mă șantajați cu moartea ei, moartea ei este o invenție, ca să aflați, cu ajutorul ei...

BUNICUL : Ce importanță are cine mi-a spus ? Poate a povestit cuiva în sat... Poate nu și-a ținut gura adevăratul stăpîn al porcilor... Ce importanță are cine mi-a spus ? Important este altceva : mi-a spus adevărul sau nu ?

GLIGORA (*își pleacă fruntea*) : Nu știu al cui era. Nu era nici al meu... nici al cooperativei...

BUNICUL : Și ce ți-a reproșat Vera, în ziua aceea ? Poate, dacă-i răspundeai cinstit la întrebări, destinul ei ar fi fost altul. Nu mai trebuia să caute adevărul în altă parte, cînd se afla la el acasă... Poate nu murea, și vina c-a murit cade și pe conștiința dumitale...

GLIGORA : Mi-a reproșat porumbul... a înțeles că porcii fără porumb nu trăiesc, și a mai înțeles ceva, că același porumb hrănea un număr cu mult mai mare de porci. Eu n-am vrut să-i spun nimic. N-am vrut să recunosc că am și eu turma mea... Nu mare, dar a mea. Și atunci a zis că ce viață poate fi ala, între noi doi, dacă de la început vrem să întemeiem un trai pe

minciună ? Ce viață mai poate fi aia ? Nu m-am lăsat înduplecat de reproșurile ei, și nici de lacrimi. Mi-a cerut atunci bonurile de recepție pentru porumb...

BUNICUL : Și, în bonurile de recepție era o cantitate, iar în realitate, dumneata nu primeai decât jumătate din cantitatea scrisă în scripte...

GLIGORA : Dumneata văd că pe toate le știi...

BUNICUL : Nu chiar pe toate, dragul meu. De exemplu, nu știu unde se ducea porumbul care nu venea la dumneata.

(De sus, de pe platforma catargului, se aude strigătul lui Gurmașin.)

GURMAȘIN : E acolo... se vede ! *(Grăbit, coboară de pe catarg.)* Un om mort, un om înecat, am văzut ! *(Scoate din traista de lângă nevastă-sa o sticlă, mai scoate o felie de pîine neagră, strecoară spiritul metilic prin pîine, într-o oală, și apoi bea.)* Ea e... acolo... Am văzut-o cu ochii mei... Luna... la lună se vede ca ziua. *(Cei adunați se uită de la balustradă.)*

O VOCE : Îi trebuia un motiv ca să bea și să nu-l bată nevasta de lângă nevastă-sa.

(Risete. Bunicul se urcă și el pe catarg. Panaitescu îl face semn să coboare.)

ALTĂ VOCE : Altul care o fi pus pariu cu Paulina...

(Bunicul coboară. Panaitescu îl duce de braț lângă Alsacian.)

BUNICUL : Voiam să știu cum se vede apa, luminată de sus... Mi-am asumat acest risc, de a afla... mai bine zis, de a ghici cine a aprins maldărul de trestie de pe lac, cel de care vorbea plutonierul, și mai ales...

PANAITESCU : Mai ales să știi că nu te obligă nimeni, maestre, să ocolești subiectul despre imprudența pe care ai făcut-o cocoșindu-te acolo sus... parcă n-aș fi avut prilejul să văd cum îți se face rău cînd te uiți în jos, fie și de la etajul întîi ! Dacă, tovarășe maior în retragere, vâ mai asumați încă o dată acest risc, de maior activ... atunci... Un maior nu se dă în spectacol. Ai auzit replica nevastei lui Gurmașin ?

BUNICUL : Sînt spectacole necesare, dragă colega... Sînt sigur că Gurmașin l-a văzut pe Magdău. Numai pe el l-a putut vedea... În acest loc a murit Magdău, în acest loc a fost aprins stuful pe lac, exact în același loc mi-a fost arătată Vera, și pe același luciu de

apă s-a împotmolit vasul... De ce toate aceste coincidențe, dragul meu ? Dacă îmi dai un răspuns corespunzător, am să-ți aduc buchetul de flori drept mulțumire pentru prodigioasa ta activitate... de-o viață.

PANAITESCU (meditativ) : Vera nu putea căuta trupul lui Magdău, și nici Gurmașin nu a putut vedea așa ceva... Nu uita, maestre, că în ligheanul ăsta de apă există și o sumedenie de răpitori, nu rechini, Doamne ferește, dar o mie de știuci și un regiment de bibani fac mai mult decît zece rechini la un loc. Plus... *(Taie aerul cu două degete, ca și cum ar avea în mînd o foarfecă.)*

BUNICUL : Raci...

PANAITESCU : Raci, maestre, și racii nu iartă, chiar dacă este vorba de un contabil-șef... Aceste ape, calme pe dinafară, sînt un adevărat abator pe dinăuntru. Așa că Gurmașin nu putea observa ceea ce nu mai există, iar Vera nu putea căuta un trup devorat de mult... Știi, știu, pe mine nu mă mai duci, dumneata totdeauna ai făcut pasiuni pentru moarte ; ca să mă exprim direct și nu pe ocolite, nu te-au interesat niciodată cadavrele bărbătești, numai cele feminine... Nu, nu să nu negi, meteahna asta ți-am ghicit-o de mult...

BUNICUL : Și a trebuit să aștepti pensia ca să mi-o poți spune ? Ca să fiu sincer, nici nu fac un secret din descoperirea ta... Așa că, recunoscînd, ți-am luat jumătate din plăcere. Dincolo de obiectul cercetat, trebuie să existe o latură afectivă... Mortul, pentru mine, nu este un simplu mort. Eu fabulez în jurul lui, dacă n-are, eu îl fac sau îl refac biografia, prezentul, și-i ghicesc viitorul... Știu că numai jena te-a oprit să-mi spui că meteahna asta a mea se referă cu precădere la cazurile de femei tinere, da, este adevărat... Mă gîndesc ce-ar fi putut face fata asta în viață, ce-ar fi putut realiza, cu ce drept i-au curmat viața... De aici îmi scot mereu forța de a acționa și luciditatea de a prinde, de cele mai multe ori, făptașul. Dar să ne întoarcem la subiect : dacă Gurmașin nu l-a putut vedea pe Magdău... totuși, ce-a văzut, că de văzut, a văzut ceva ? Și mie mi s-a părut că zăresc un obiect straniu, de culoare albă, un fel de voal plutitor...

PANAITESCU : Poate, pe Vera... Dar acum e rîndul meu să întreb : dacă era ea, cine, mă rog, a scos-o din vișcă ?

(Bunicul se îndreaptă spre Gurmașin. Îi ia oala din mînd și i-o dă Paulinei. Femeia mulțumește și bea.)

GURMAȘIN Eu n-am văzut nimic. Am strigat așa, să văd reacția publicului... Imi place să fiu în centrul atenției. Uite așa imi crește inima... mai ales când sînt băgat în seamă de femei. Cred că datorită lor am să ajung în curînd (*se gîndește*) la nouăzeci de ani. Nu, nu, știu că birfortorii spun că am mai mult, jur... sufletește mă simt ca la optzeci... adică atît de tînăr, tinere, că nici nu-ți închipui! Dar de văzut în apă, n-am văzut nimic, de ce să mint un băiat de treabă ca dumneata? Gura asta... Gura care spune... (*Se bate peste gură.*)

BUNICUL: Ca mintea să gîndească... În schimb, eu am văzut...

GURMAȘIN Ce?

BUNICUL: ...cîți porci ai în turma de la Grîndul Caprei.

GURMAȘIN Văd că ai aflat de păcătoasa mea de meserie. Deci, te interesează porcii, nu femeile... Mi-e milă de dumneata. Cine m-a turnat? Nevastă-mea? E în stare... Ea tot timpul moțăie, și cînd se trezește, singurul lucru pe care-l face, mă toarnă... Pentru asta nici nu mă despart de ea. N-are mari pretenții. Deci, porcii te interesează... (*Îl măsoară.*) Nici nu-i de mirare. Nu te uita în stînga și-n dreapta, mie mi se rupe visla de toate temerile de pe lume. N-au decît să asculte... dar să caști urechile bine și dumneata, tinere... Bine de tot... Eu pe Vera n-am omorît-o. Aș fi omorît-o eu, în felul meu, dacă nu erau sclifosiții ăia care mînîncă acum la restaurant fleică de porc. Și beau vin cu degetarul... Aia, una zic și alta fac... Eu n-am avut surplus de porci, dacă nu mă crezi, caută-i... balta are cinci sute de kilometri pătrați. Numai partea Republicii noastre. Și Verei i-am spus la fel. Dar ea era intransigentă. Nu-i așa că sună frumos cuvîntul? L-am găsit într-un articol de ziar, de o sută treisprezece ori. I-am dat și lui Firică Celestin să verifice... Mi-a dat dreptate. Era primul articol pe care-l citea în viața lui. Mi-a mărturisit că nu-i place să citească decît ordine...

BUNICUL: Deci, domnule Gurmașin Pafnutie...

GURMAȘIN: Eu, Pafnutie? N-am mai folosit acest nume din o mie opt sute optzeci. Sună ciudat, a nume de hohol, pe cînd eu sînt un domn... Nu-i așa că Apostov m-a dat de gol? Și eu, care-mi latinizasem numele, să vă fiu pe plac... Severus Gurmașin. Deci, băiețelul de Apostov m-a turnat.

BUNICUL: Nu, Vera. De acolo, din apă... Cînd ai văzut-o, și am văzut-o și eu... Ea mi-a spus că de fapt ai fost preot, că ai vîndut odăjdile și icoanele

de pe de undeva de pe brațul Chilia, și te-ai stabilit aici, la aer curat...

GURMAȘIN: Dacă știam că se schimbă regimul, atunci, în nouă sute unu, cînd m-am lăsat de plăcerile duhovnicești, n-aș fi aruncat leveleandra... Astăzi, preoții cîștigă cel mai bine... și fără impozit.

(*Crițan iese grăbit din restaurant. Îl alungă pe Gurmașin din priviri.*)

CRÎȚAN (*scobindu-se în dinți*): Exagerați, tovarășe maior. L-am înghesuit pe Ciupercea și mi-a spus... Nu cred o iotă. Nu cred că Vera e atîrnată de vas. Nu cred că cineva a făcut o crimă... Eu nu...

BUNICUL: Cine a spus că s-a făcut o crimă?

CRÎȚAN: Bine, dar atunci ce căutați?

BUNICUL: Criminalul, dar n-am făcut greșeala să spun că sînteți dumnea-voastră.

CRÎȚAN: Atunci ce vrei, omule, de la noi? Ce vrei? Vrei să te îngrop în bani?... Te îngrop. De ce ne fierbi? Crezi că vreunul dintre noi este în stare să omoare? Dacă ai ajuns la concluzia asta, spune, nu te codi! Și mai ales să dovedești ceea ce spui... Noi, cei de aici, reprezentăm puterea bălții. Cîntea și morala ei... Numai, să știi că n-am să permit să fiu înjosit și bînuît... mai există legi și legiuitori, nu chiar atît de sentimentali ca Ciupercea...

BUNICUL: Domnule Crițan, vrei să-ți spun un adevăr? Unul mic de tot... Vera a găsit un surplus de patru sute de porci. V-ați grăbit să aruncați vina pe Magdău, ca lucrurile să se oprească aici. Ca să-i închideți gura, ați promovat-o pe Vera în locul lui. În realitate, plusul de porci a fost cu mult mai mare, și el există și acum. Ați cedat cei patru sute de porci și, odată cu ei, drept pedeapsă, pe Magdău... Pe el v-ați răzbunat, și asta pentru că Vera era în cele mai bune relații cu judecătorul Ciupercea... Altfel, ați fi lovit și în ea. Sînt sigur. Vera și-a dat seama că surplusul este mai mare, și că Magdău, de fapt, a murit nevinovat...

CRÎȚAN (*ride*): Și, ca să nu ne dea în vileag, am omorît-o, nu? Asta-i concluzia...

BUNICUL: Una din concluzii se află la București, are etaj și nu se putea construi numai cu bani cîștigați cîstit.

CRÎȚAN (*strigă*): Omule, nu pricepi că n-am omorît-o?! Toată lumea are porci în baltă.

BUNICUL: Dar nu toată lumea îi are prieteni pe Ciupercea și pe Golgea și nu toată lumea îi spune plutonierului

adjulant Fircică că e cel mai bun milițian din lume...

CRÎȚAN : Te rog să-mi dovedești că Vera este moartă. Îi adunăm pe toți aici, și, în fața lor, să spui ce știi ! Dacă ești atît de cinstit... Altfel, am să te dau pe mina...

BUNICUL : Poți să mă dai de pe acum... Trebuie să recunosc că s-a lucrat destul de abil. Pur și simplu, nu pot dovedi că Vera este moartă. Cineva a tăiat odgonul de care era legată virșa, și curentul a făcut restul de treabă pentru criminal... M-am uitat, sintem exact în dreptul a trei canale mari. Se vede, după o bucată de hirtie aruncată în apă, viteza cu care curge acest riu de pe fundul lacului... N-am ce dovedi...

CRÎȚAN (liniștit) : Deci, nu poți dovedi, și atunci ce ți-ai zis : dacă nu pot fi criminalist pînă la capăt, de ce să nu mă transform în miliție economică, că doar tot miliție se cheamă... Numai să știi că mai trebuie să-ți și permit, tovarășe maior ieșit la pensie. Dealtfel, mă și întreb cu ce drept alergi dumneata, un simplu pensionar, după adevăr. După adevăr umblă... oamenii... dar, pentru că te vād amărit, dragul meu tovarăș maior, îți spun eu adevărul, ca să te ungă la inimă. Să știi, am turma mea... mare... Nici eu nu știu ciți porci... dar, ține bine minte un lucru : întii să-i găsești. Apoi, să dovedești că-s ai mei... (*Crîțan pleacă spre restaurant.*)

Restaurantul. Bunicul deschide ușa. Fum de țigară. Fata de la bar doarme pe o laviță. Picolîța spală paharele și dansează singură, pe muzica unui tranzistor. La o masă, Dezideriu, Ciupercea, Golgea, Crîțan, Fircică. La altă masă, Gurmașin și Paulina ciocnesc și beau. Femeia lui Gurmașin doarme la un metru de ei, cu capul rezemat de perete. Golgea se uită la maior, zimbînd.

CIUPERCEA : Cu care din noi, tovarășe maior ?

BUNICUL (arată spre Golgea) : Cu dumnealui...

(Golgea se apropie de Bunic.)

GOLGEA : La aer curat, sînt sătul și de carne și de fum... și mai ales de întrebări. (*Ies pe puntea vasului. Luna se lasă spre zenit. Din partea cealaltă, abia, abia, mijesc zorile.*) Și, ca să nu aflu din altă parte, dacă nu cumva ai și aflat, cineva, în acest loc, acum un an... Cineva care, în concepția Verei,

mă trebuia să mă plătească pe mine cu bani, a aruncat geanta cu valuta neconvertibilă în apă. Eram atunci pe vas, tovarășe maior... De-abia după ce „Pescărușul“ s-a împotmolit în acest loc, am aflat că, împreună cu noi, printre ceilalți pasageri, se află și o echipă de control. Era și Ciupercea cu mine, și nu mi-a spus nimic... El, de fapt, venise cu echipa... dar nu din îndemnul lui, ci al Verei. Ea-l bătuse la cap că la cooperativa lui Crîțan sînt nereguli importante. Și că Magdău murise din pricina acestor nereguli. Îmi pare rău de această fată, care, avînd conștiința încărcată de răul făcut societății de tatăl ei, dorea să lasă cu orice preț la lumină... Să-și pună în evidență cinstea... Dar să nu mă abat de la subiect. Ea a lansat zvonul că s-a aruncat servieta peste bord. Într-adevăr, Dezideriu avusese o servieta în seara aceea, și servieta a dispărut... Vera a zis că intenționat am aruncat-o, ca să nu se afle de sumele importante pe care le conținea. Ca să-i dovedesc contrariul, la două zile, am chemat o dragă. Am greblat porțiunea aceasta de lac. O servieta nu este luată de curent cum este luată o virșă, nu se rostogolește ca un ciulin de Bărăgan. Servieta s-a găsit. În ea nu se aflau decît acte neimportante. Atîta tot... Nici un leu... de sămîntă, măcar... După ce s-a trezit din beție, Gurmașin a recunoscut că el a răsturnat servieta în apă, din greșeală... Era prea matol în ziua cu pricina, ca să-și aducă aminte exact cum s-au petrecut lucrurile... dar mă întreb, după găsirea servietei, Vera de ce nu s-a liniștit ?

BUNICUL : Asta mă întreb și eu, tovarășe Golgea... Poate nu era convinsă că servieta conținea inițial numai acte, și a vrut să se convingă. Dar, nu te supăra, aș vrea să stau de vorbă puțin cu Gligora... Mă întorc într-o secundă.

(Gligora doarme cu capul în poala soarei lui. Bunicul îl trezește.)

BUNICUL : Tinere, într-o seară, ieșind din bufetul sătesc, i-ai spus Verei că vei veni și dumneata în noaptea aceea... Ca să-ți ajut memoria, fii aduc aminte că Vera avea obiceiul să vină noaptea înot, sau cu barca, pînă în acest loc ; făcea scufundări la lumina unor snopi de trestie, aprinși... Noaptea, în lumina acestor flăcări, fundul lacului se vedea ca în palmă. La nici o oră de la focul aprins de ea, s-a mai aprins unul pe lac, la foarte mică distanță. Din spusele plutonierului Fircică... Te întreb : ce-ai căutat noaptea la locul unde se scufunda Vera, și, dacă ai aprins cel de-al doilea foc, de ce ai făcut-o ?

Malul lacului. Crițan îi arată lui Gligora focul aprins pe apă. În spatele lor se vede o colibă și se aud grohăituri de porci.

CRITAN O vezi ? E Vera... caută. Dacă găsește servieta cu bani, sintem pierduți... După sumă, își vor da seama de numărul de porci pe care voiam să-i vindem.

GLIGORA : I-am promis că am să mă duc s-o ajut...

CRITAN Ajut-o, dragul meu... Ajut-o... Poate o ajuți atât de bine, încât să înțeleagă că e cazul să ne lase în pace... Știu c-o iubești, și mai știu că nu dă doi bani pe tine și că îl preferă, din toate punctele de vedere, pe Ciupercea... dar ajut-o, te privește. Nu uita, însă, că o parte din bani trebuia să-i primești tu, pentru porcii tăi, nu numai eu. Eu zic s-o ajuți... De ce să nu te cheme apoi, drept mulțumire, la nunta cu Ciupercea ? Asta, în cazul că el o să-ți dea permis de voie de la pirnaie... Și nu-mi vine să cred c-o să și-l dea.

(Gligora se încruntă ; se urcă în barca cu motor, în care se află cițiva snopi de stuț. Dă drumul la motor. Barca alunecă rapid pe luciul apei line. Focul din mijlocul lacului se apropie tot mai mult. Barca lui Gligora înconjoară focul de stuț de câteva ori. De un par este legată o barcă, barca Verei. La suprafața apei apare Vera. E obosită. Gligora aruncă stuțul din barca lui și-i dă foc. La lumina flăcărilor, în apă se vede o virșă în care se zbat câteva știuci și bibani. Gligora se dezbracă și se aruncă în apă. Se apropie de Vera.)

GLIGORA : Vera, ce cauți tu s-a găsit acum un an...

(Vera se urcă în barca ei, se șterge cu un prosop. Gligora se urcă și el în barca Verei.)

VERA : Poate nu s-a găsit ce trebuia.

GLIGORA : Vera, nu te mint. Am găsit servieta lui Dezideriu. Cu bani cu tot. Am scos banii și-am aruncat servieta la loc. Așa că, degeaba cauți banii... Iar servieta, goală, știi bine că s-a găsit la greblat...

VERA : Și, cu unul ca tine vrei să mă mărit ? Om de nimic ce ești ! Nu-ți dai seama că, de fapt, prin tot ce-ai făcut, ai acoperit moartea lui Magdău, ai contribuit la tragedia lui ?

GLIGORA : Era un simbetist prost, dă-l dracului...

VERA (il împinge din barcă) : Canalie !

(Gligora se prinde de Vera ca să nu cadă și, amindoi, răsturnând barca, ajung în apă. Barca se întoarce cu pintecele în sus. Gligora o stringe pe Vera de git. Amindoi se duc la fund. Gligora apare singur la suprafață. Se uită în jur. N-o vede pe Vera, se sperie. Se urcă în barca lui, dă drumul la motor și pleacă. Vera se află sub barca răsturnată. Are acolo suficient aer ca să respire. Plunge încet. Motorul bărcii lui Gligora abia se mai aude. Vera țese de sub barcă și, cu greutate, o aduce la linia de plutire. Plângând, golește barca de apă cu o cutie de conserve legată cu o sfoară de un crevac.)

Puntea vasului.

GLIGORA (minte) : Am căutat amindoi și n-am găsit nimic. Nici n-aveam ce găsi. I-am spus, dealtfel : servieta fusese găsită cu un an înainte.

BUNICUL : Sper că n-ai avut nici o discuție de natură să te enerveze, tinere, și să fi făcut vreo faptă necugetată... Am trecut și eu prin tinerețe, și știu ce înseamnă gelozia...

GLIGORA (tulburat) : Pe cuvânt, tovarășe maior... Ne-am despărțit spre ziuă. Părea liniștită și împăcată cu ce i-am povestit. Dealtfel, nu i-am spus decât adevărul...

BUNICUL : Îți mulțumesc, tinere, pentru ajutor... dar vreau să-ți spun (îi dă o țigară) că din noaptea aceea sau, cum zici dumneata, din dimineața aceea, Vera n-a mai fost văzută, iar barca ei a fost găsită, dusă de curent, la marginea dinspre vest a lacului.

(Bunicul se îndreaptă spre cală. Il găsește pe Nichita culegând bucăți din bustul de ceară spart. Nichita se sperie.)

NICHITA : La nervi, mi-am spart opera... Nici n-ai observat. Era bustul dumitale... Îl retolesc, și am să-l fac la loc.

BUNICUL : Nichita, de ce m-ai mințit ?

(Nichita reazemă sacul și își șterge fruntea. Abia acum vedem inscripția : „Nu-i ...eptate“.)

NICHITA : Ce-am mai făcut, tovarășe maior ? Nu vreau să dau de dracul...

BUNICUL : Dacă n-ar fi vorba de fiica ta, poate și-aș trece cu vederea unele lucruri. Vera te-a pus la curent cu situația din cooperativa lui Crițan. Să nu tăgăduiești !

NICHITA : M-a pus. Nu tăgăduiesc.

BUNICUL : Și, atunci, de ce mă lași să orbescă ? De ce m-ai lăsat să cheltui atâta amar de vreme cu niște deducții necesare, dar pe care le-aș fi putut rezolva altfel ? *(Se aud pași deasupra. Cei doi tac.)* Erai pe vas când cei care

au dragat au găsit servieta lui Dezideriu.

NICHITA Eram pe vas.

BUNICUL : Și, atunci, de ce i-ai spus Verei să se scufunde în continuare ?

NICHITA Pentru că servieta găsită la dragat avea închizătorile deschise, iar servieta lui Dezideriu, în care ținuse banii, pe genunchi, le avea închise... Ce hoț profesionist nu observă măcar atâta lucru ? M-aș fi considerat un ramolit, un ieșit din mină, dacă...

BUNICUL : Bine, să admitem că e așa cum zici, dar atunci de ce trebuia Dezideriu să plătească porcii aici, pe vas, și nu la cooperativa lui ? Nu era mai simplu ?

NICHITA : Bunicule, dacă aș fi putut răspunde la toate întrebările, de tinăr mă făceam detectiv, și nu hoț. Fiecare meserie își are necunoscutele ei... Pentru necunoscutele astea te-am chemat pe dumneata.

BUNICUL : Dragul meu, dragul meu, cît rău ai făcut fără să-ți dai seama. I-ai amintit de servieta Verei, și ea, la vorbitor, mai mult ca sigur că i-a spus lui Magdău... De fapt, Magdău nu s-a sinucis, cum credeam la început. Trezindu-se cu vasul-puscărie pe aici, s-a aruncat să găsească dovada nevinovăției lui, și s-a agățat la fund de ceva, de o virșă, și s-a înecat, cum s-a înecat și Vera...

NICHITA : Nu, Bunicule, cu Vera nu s-a întâmplat așa. Am găsit-o agățată de o plasă și eu am băgat-o în virșă. Am vrut s-o feresc de raci, de răpitoare... Virșele, acum, se fac cu ochiuri mici. (Plînge.) Am legat-o apoi de vapor...

(Bunicul tace și se gîndește.)

BUNICUL : Cînd a fost marcat acest loc cu bățul care se vede ? Vreau să zic, înainte de căderea servietei, exista aici, în apă, un asemenea par., înfipt pe fundul lacului ?

NICHITA Nu era. Dezideriu a scos unul de sub prelată și l-a înfipt în nămol. Dar n-am știut de ce. Despre servieta am aflat cu mult mai tîrziu. Ei se temeau de control... (Afară se aude un plescăit molcom de vislă. Bunicul deschide ferestraica din peretele vasului și, la lumina de pe catarg, îl vedem pe Gurmașin, care ține o servieta pe genunchi, plecînd cu o barcă. La rame trage un tinăr. Bunicul închide ferestra.) Să-l opresc ? (Scoate de sub o scîndură un carmac, de care e legată o sfoară lungă. Bunicul rămîne trîsnit. De sub scîndura de unde Nichita a scos carmacul, se văd două manechine de ceară, pe jumătate acoperite de apa moacă.)

Ceva mai tîrziu, tot pe puntea vasului. Se aude zgomotul a două bucăți de metal lovite una de alta.

PANAITESCU : Înseamnă că loviturile pot avea și altă semnificație... Poate, în clipa asta, Gurmașin anunță ca turmele ilicite să fie ascunse. În cazul ăsta, maestre, strădania noastră...

BUNICUL : În cazul ăsta, amicii noștri se înșală amarnic. Își inchiuie că am să cercetez cotloanele pe zeci și zeci de kilometri pătrați ai bălții... ca să dau de porcii lor. Ei bine, dacă Nichita a oprit vasul aici, a știut el de ce o face. Nouă nu ne rămîne decît să ne scufundăm.

PANAITESCU (speriat) : Cum, să ne scufundăm ? Eu ? Pentru nimic în lume ! Maestre, dar este... Și nici dumneavoastră n-am să vă permit.

(Se aude lătratul Alsacianului.)

BUNICUL : Dă-mi, te rog, uleiul, cel de salată, nu cel de soia... Primul lunecă mai bine... Și, în timp ce eu am să ung ciinele ca să nu se prindă apa de el și să răcească, dă-i puțină vodcă... E ciine și el, ce vrei... (Panaitescu desface ranița, scoate sticla și-o viră cu gîtul în botul ciinelui. Acesta, neavînd încotro, bea.) Își inchiuie că, dacă a plecat Gurmașin cu servieta, gata cu ancheta...

PANAITESCU : Toate le înțeleg, maestre, dar, după cite știu, noi căutăm un criminal. Or, criminalul, pînă la ora asta, nu se arată la orizont. Nu sînt deloc optimist, adică, vreau să spun...

(Panaitescu lasă barca de salvare în jos. Scripetele scîrțite. Valera vede și se apropie de Panaitescu. Bunicul și Alsacianul, aflați în barcă, au ajuns la luciul apei. Bunicul vislește pînă lângă stîlpul înfipt în apă. Leagă barca de el. De pe vas nu se văd, în ceața tot mai deasă, decît niște umbre.)

VALERA : Da' ce caută dumnealui ?

PANAITESCU (voind s-o înspăimînte) : Pe Magdău...

VALERA (ronțăie din nou seminte) : Să fii dumneata sănătos, poate Magdău era în peștele ăla pe care l-ai mîncat de la fratele meu...

(Panaitescu își duce o mină la stomac. Valera se îndepărtează. Se aude un cîntec de privighetoare. Panaitescu se uită peste bord.)

Cîteva minute mai tîrziu, Panaitescu șterge ciinele cu un prosop. Bunicul

scoate din trusa medicală o aspirină și o dă ciinelui. Acesta înghite. Gligora, speriat, ascuns după coșul vasului, fumează. Bunicul se îndreaptă spre el.)

GLIGORA Deci, a găsit... dacă nu găsea, nu veneați la mine. Numai că trebuie să dovediți, hoțul care nu e prins...

BUNICUL : De ce m-ai mințit, Gligora ? În noaptea aceea, când te-ai întâlnit cu Vera, lucrurile nu s-au petrecut deloc așa cum mi-ai povestit... Îți dai seama că poți fi acuzat de crimă ? De fapt, sînt convins că în noaptea aceea ai vrut s-o omori pe Vera, și tot așa de convins sînt că gestul acesta criminal nu l-ai făcut numai din proprie inițiativă...

GLIGORA (își lasă capul în pămînt) : Cînd Golgea a dragat lacul, în acest loc s-a găsit o servieta goală, doar cu cîteva acte. Servieta plină cu bani am scos-o, am luat banii, și-am aruncat-o la loc. Acum, ați găsit din nou servieta. Mai bine n-o arunca pentru a doua oară Golgea... Dar servieta n-are gură, nu poate vorbi.

BUNICUL : Nici nu doresc să vorbească, doresc să vorbești dumneata. Anume, doresc să-mi spui ce-ai făcut cu Vera. Soarta ei mă interesează.

GLIGORA : Crițan mi-a zis că n-ar strica să scăpăm de ea, că altfel ne toarnă. N-are să ne lase să trăim în pace. Supărată, m-a strins de gît, și atunci am apucat-o și eu. Am căzut în apă. Cînd am ieșit de la fund, pe ea n-am mai văzut-o... Barca ei era răsturnată. Am căutat-o mai mult de o oră, n-am dat de ea...

BUNICUL : Și, atunci, pe femeia pe care ai pretins că o iubești, ai lăsat-o la voia întâmplării, și ai fugit ca un laș !

GLIGORA : Mi-a fost frică... Am plecat, dar după cîteva kilometri m-am întors. Din pricina geloziei le-am făcut pe toate... Mi se răsuca în stomac un cuțit... Aș fi fost bucuros s-o omor cu mîinile mele. Eu am plătit lăutarii... Și ea a rămas cu Ciupercea ! Să știți că m-am întors. Mi-era teamă că s-a agățat de fundul lacului. M-am scufundat din nou. N-am găsit-o, dar abia atunci am văzut, la lumina lunii, că barca ei nu mai era acolo...

BUNICUL : Cum, doar era răsturnată !

GLIGORA : Cînd am plecat, era răsturnată... Curentul n-o putea țîrî atît de departe, și nici de scufundat nu se putea scufunda. Așa cum era, întoarsă cu fundul în sus. Nu știu ce s-a întîmplat. (Gligora se șterge pe frunte și la ochi.)

BUNICUL : Și de ce te-a îndemnat Crițan să te duci la ea ? S-o omori ?

GLIGORA : Nu mi-a spus așa... Se temea să nu găsească ceva, ca nu cumva, din pricina acestor căutări, Ciupercea să reia procesul, mai ales că judecătorul se cam uita în ultima vreme strîmb la noi...

BUNICUL : Cu toate astea, ai înțeles că el dorea s-o omori.

GLIGORA : Am înțeles, dar n-am putut-o omori... mai degrabă, dacă mă luptam, mă omora ea pe mine. Mi-a trecut prin cap s-o omor și pe ea, și pe Ciupercea. Cu arma, atunci... Am tras un glonte la întîmplare, mai mult de necaz. Să-i sperii, mai mult pe el... dar n-am putut. Fără ea, la ce bun să mai trăiesc ? Ea pentru mine a fost totul. Că mi-a zis mie tata, Dumnezeu să-l ierte, în ziua aia cînd a plecat în baltă... parcă știuse că n-are să se mai întoarcă : „Mă Gligora... Noi sîntem oameni pătimiși... Am iubit-o pe maică-ta și am rămas în baltă. După ce a trecut ea în lumea dreptilor, am început să-mi iubesc oile. Și, ele au să mă piardă...” Putea să plece cu barca. Oile ar fi murit, el ar fi scăpat... Fără dragoste, cum zicea el, la ce să mai trăiești ! Că, pe lingă dragoste, toate celelalte nu-s decît deșertăciuni...

Puntea vasului. Se ghicește răsăritul de soare... O dungă roșie la orizont, ca o rană. Bunicul se uită fascinat. Alsacianul scoate un urlet prelung, cum scot lupii înaintea morții sau cînd se adună în haită. Panaitescu vrea să-și aprindă o țigară. Aruncă chibriturile, băș după băș. Scoate din buzunar cremenea, amnarul, puțină iască uscată. Face scintei amnarul preistoric, și iasca scoate fum. De la iască, Panaitescu își aprinde țigara. Gligora plînge încet, nu departe de Bunic. Paulina cîntă un vechi cîntec rusesc. Valera, rezemată de un odgon întins, se uită la răsăritul de soare. Din cabină îl auzim pe Apostov rostind cu voce tare : „Viitorul război nu va avea nici învingători și nici învinși. După războiul ăsta, în viitorul război se va trage cu arcul !” Nichita apare la capătul scării. Își descoperă fruntea. După ce se șterge energic cu o cîrpă, apare inscripția „Nu-i dreptate”. Bunicul îl vede.

BUNICUL : Pentru moment, prietene, pentru moment nu-i dreptate, dar mai devreme sau mai tîrziu iese la lumină adevărul, ca uleiul cu care ți-ai acoperit tatuajul... (Către Panaitescu.) Hai, dragul meu coleg, e timpul.

PANAITESCU : Maestre, de ce nu vrei să stăm să admirăm acest răsărit de soare ? N-ai fost pînă acum niciodată în

baltă. Și, ceva îmi spune că n-ai să mai vii... Cu ăia putem discuta și mai târziu. Sîntem la pensie, maestre, nu uita... Toată viața, nici poliția veche, nici miliția nouă, nu ți-a dat răgaz să te bucuri de un răsărit de...

BUNICUL Înainte de toate, adevărul, dragul meu. Noi nu sîntem slujitorii instituțiilor, ci ai idealurilor acestor instituții, și cel mai prețios ideal este adevărul.

PANAITESCU Dacă aș avea un magnetofon... (Se ridică, luînd un prosop în care e împachetat ceva.)

Restaurantul. Mese cu aspect de sfîrșit de chef. Fata de la bar mai aduce la masa lui Crițan o sticlă de vin. Golgea se uită la ea într-un anumit fel. Apar pe ușă Bunicul și Panaitescu.

FATA DE LA BAR (lui Golgea): Ospătărită la Mamaia. (Acesta, sesizînd intrarea Bunicului, se încruntă. Fata se întoarce și vede cine a intrat. Pleacă grăbită.)

(Bunicul se așază. Panaitescu pune pe masă o servietă și desface cu încetinirea clapă după clapă. Bunicul pune mîna pe capacul servietei.)

PANAITESCU (subaltern): Cînd dați dispoziții, o deschid, tovarășe maior. (Și se ridică în poziție de drepti, lingă Fircă.)

DEZIDERIU (speriat): Nu-i servietea mea. (Vesel.) Nu-i.

GOLGEA: Tovarășe maior, ne-am putea înțelege... (Iși duce o mîndă la inimă.)

BUNICUL: Cum să ne înțelegem?

CRITAN: De ce să facem atîta vîlvă? Vă pot spune, cu mîna pe inimă, că nu-i vorba de o crimă. Că nimeni dintre noi, nu numai că n-a văzut-o pe Vera în ultimele două zile...

CIUPERCEA (grăbit): Tovarășe maior, spune ce ai de spus. Am intenționat, la un moment dat, să-ți ridic mandatul acestei cercetări... Mi s-a sugerat... Prietenul meu Crițan, care nu o dată m-a dus la un purcel, și la un molan, și la un cîntec de voie-bună... Bunicule, nici nu știi ce înseamnă să locuiești în baltă. Să te bată vînturile, frigul, să te mîncească... Să n-ai pe nimeni, și să mai fii pus și în situația să-ți pierzi prietenii... Cum am să mă pierd eu. Nu ți-am întrerupt cercetările. Am jurat, cînd mi-am ales această meserie, să nu pîrtinesc pe nimeni, să nu oropsesc pe nimeni, se pare că nu m-am putut ține de cuvînt... Declarațiile romantice se uită, în fața unei vieți lipsite de romanticism... Dă-i drumul. Fără să mă simt vinovat direct, prin meseria mea, sînt

primul din categoria celor mai vinovați. (Bea.) Vera mi-a spus că m-a iubit. Dacă în seara aceea aș fi avut curajul...

GOLGEA (se ridică; autoritar): Ciupercea n-are nici o vină. Nu permit să...

BUNICUL (conciliant, aproape umil): Eu nu stabilesc vini. Vina n-o poate stabili decît... (Arată spre Ciupercea.) Domnilor, eu stabilesc adevărul, în numele meu. Și, în numele meu, adevărul poate părea fals. Numai tribunalul are dreptul să dea verdicte, deși nici verdictele lui nu sînt întotdeauna drepte... Dreptatea, și adevărata pedeapsă, a lipsei de dreptate, se află în noi. Domnilor, uitați-vă, a răsărit soarele...

(Toți se uită spre fereastră.)

CRITAN Și, ce-i cu asta? Treaba lui e să răsară.

BUNICUL Aveți dreptate. Și a noastră — să ne facem datoria așa cum și-o face el... Zilnic.

GOLGEA: Tovarășe maior, eu nu sînt poet. Nu mă interesează răsăriturile de soare. Colegul Ciupercea v-a dat dreptul, cum am aflat cu înțîrziere, să anchetați un caz pe care nici nu aveți căderea să-l anchetați... Fircă este în exercițiul funcțiunii, el trebuia să-l ancheteze. Ați venit, bun, ați anchetat, bun... Ați ajuns la convîngerea că pe Vera a omorît-o careva dintre noi. Culmea, să omori un om pentru o fleică de porc! Dar, dacă așa credeți, dați-i drumul. M-aș bucura să aflu și eu care e criminalul.

BUNICUL: Tovarășe Crițan, n-am de gînd să merg în baltă să număr porcii. Așa cum prea bine ați spus, treaba mea e să-l prind pe ucigașul Verei Varlaam, și vă rog să nu vă supărați dacă pe acest drum sinuos al adevărului voi apela la fapte care doar au dus la această crimă. Acum exact un an, tovarășe Crițan, trebuia să pri-mești o sută treizeci de mii de lei pentru un lot de porci cumpărați de cooperativa condusă de președintele, prietenul dumitale, Dezideriu. Bani, de fapt, veneau de la prietenul comun Golgea, și porcii trebuiau să mergă tot la el, și nu la cooperativa domnului Dezideriu. Cooperativa îi cumpăra în mod formal, prin scriptele ei, atîta tot... dar porcii se duceau la măcelării cu vînzători și gestionari corupți, și erau vînduți cu fleica, un leu în plus la kilogram... Eu am mîncat o asemenea fleică, stimați tovarăși. Dar banii cu pricina au fost aruncați în apă. Un control inopinat, cerut de Vera și determinat de Ciupercea, n-a dus la nici un rezultat. După suma aflată în servietă, împărțită la numărul de kilograme de fleică, totul socotit la prețul oficial, aflăm numărul de porci înstrăinați. Un singur om a dibuit a-

ceastă afacere, și unul singur a vrut să îndrepte această stare... Acest om a plătit cu viața.

CRÎȚAN: Stați, stați, tovarășe maior, nici chiar așa, doar am vindut gogoși pe Lipscani în copilărie... Ca să știți ciți porci trebuiau vânduți (*e amețit, limba i se impleticește, Dezideriu îi dă coate*), trebuie să știți ciți bani a adus Dezideriu de la Golgea. Și, asta n-aveți de unde ști. (*Bate cu mina în geanta adusă de Panaiteșcu.*)

DEZIDERIU Porcii au fost transportați la ferma mea, există acte doveditoare, am cumpărat numai reproducători.

BUNICUL: În scripte există, dar în realitate ei au fost transportați cu acest vas, martor e Nichita, pe un șlep, și șlepu lăsat la destinația Brăilei. Prietenul dumneavoastră Crițan nu v-a spus că a doua zi după ce servieta fusese aruncată în apă, în acest loc, ca să n-o găsească controlul, Gligora, la îndemnul aceluiași Crițan, a scos banii și i-a dat lui Crițan, motiv pentru care Golgea a trebuit să-i plătească porcii a doua oară... Vă dați seama ce câștiga domnul Golgea, dacă și-a permis să plătească aceiași porci de două ori?

CRÎȚAN (revoltat): Adică cum, eu l-am înșelat?

BUNICUL Domnule Golgea, ați achitat a doua oară costul porcilor?

GOLGEA (spășit): Da, am achitat...

DEZIDERIU: Atunci, Crițan a luat banii de două ori... Mi-a spus mie mama să fiu atent că...

CRÎȚAN Minte, în servietă nu e nimic, minte...

GOLGEA: De unde știi că n-are nimica în servietă? Dacă n-are nimica, și știi, înseamnă că ai știut ce-a avut.

PANAITEȘCU: Servieta conține o hirtie pe care Gligora a uitat-o, din neglijență, înainte de a arunca servieta a doua oară...

GOLGEA (furios): Tovarășe maior, asta încă nu spune nimic despre moartea Verei. Dumneavoastră ați anchetat cazul ei, și pînă acum nu ne-ați spus nimic despre criminal...

BUNICUL: Într-adevăr, nu v-am spus mare lucru despre criminal. Dar ce-ați fi întreprins împotriva ei, în cazul că n-ar fi murit, aflînd că știe tot atîtea lucruri despre dumneavoastră cîte știu eu? Exact ce-ați întreprins împotriva lui Magdău...

(*Bunicul se ridică. Panaiteșcu, luîndu-și servieta, iese după detectiv.*)

Puntea vasului. Din restaurant se aud

rociferări, zgomot de sticle sparte. Fata de la bar iese, ducîndu-și miinile la urechi. Se aud motoarele. Vasul se apropie de țarm. Nichita apare din cală și se șterge pe miini.

NICHITA Bunicule, va trebui să-mi ard chestia asta de pe frunte. Cel puțin în parte... Am vrut să-mi salvez țata. Ațița am pe lumc... Ducă nu-i prin-deai, asupra ei, la un control mai serios, ar fi căzut toată vina. Ar fi pățit ca Magdău... Unde să mă fi dus, ca fost pușcăriș? Cine m-ar fi crezut? M-am gîndit la dumneata... mai ales după ce Vera mi-a povestit cum Gligora a strîns-o de git. Ți-am trimis o telegramă. Noaptea, în cală, am făcut o Veră din ceară, falsă, un lucru de artă, rar, te asigur, Bunicule... ca să nu se topească, am băgat-o într-o vișă...

PANAITEȘCU Îmi pare rău că Alsacianul, din necunoștință de cauză, a distrus o parte din opera dumneavoastră, maestre. (*Arată conținutul servietei. Se vede o mină de ceară.*)

BUNICUL: Trebuie să recunosc că ai evoluat vizibil de pe vremea cînd, la pușcărie, mi-ai făcut bustul pentru muzeul de criminalistică.

NICHITA: Bunicule, cum să-mi cer iertare?

BUNICUL: Eu te iert, dar nu știu cum te va ierta Apostov.

NICHITA A avut și el de câștigat. Azi are examen. Stătea prost cu capitolul bombe atomice...

BUNICUL: Ce zici, Panaiteșcule? N-ai impresia că numărul delincvențelor crește simțitor?

(*Apare soarele. Din fund vine Ciupercea.*)

CIUPERCEA: Cum ajungem, voi emite un mandat de reținere. Inclusiv pentru mine... dar îmi ești dator cu un răspuns, tovarășe maior. Vera...

BUNICUL: Uite-o, dragul meu. Doamne, ce frumoasă e! (*De emoție, Panaiteșcu scapă servieta din mînă. Servieta se deschide și mina de ceară cade și se sparge.*) Tatăl ei a omorît-o, dragul meu, ca s-o salveze, și tot el a inviat-o. Și, dacă față de morți ai greșit, față de cei vii ai obligații, tovarășe judecător, mai ales că nu eu ți-am lipit lacrimile pe față...

(*Bunicul îl lasă pe Ciupercea și își aprinde o țigară. Pe țărnuț care se apropie, Vera, luminată din spate de soare.*)

S F Î R Ș I T